

Tids-skrift

FOR VESTOPPLAND
SLEKTSHISTORIELAG

Nr. 2 1987 Årg. 5. Pris kr. 25,-

Kong Eirik Magnussons segl fra 1289.

**En
god avis
skal
dekke
mye...**

LES

Oppland
ARBEIDERBLAD

OG BLI ORIENTERT!

Lokale nyheter, stortings-
politikk, sport, kunst og
kultur, underholdning eller
maktkamp i verdens-
rommet.

Markededsføringsskole i Gjøvik

Grunnkurs i markedsføring — 1 år på kveldstid
Fagkurs i markedsføring — 2 år på kveldstid

Gjøvik EDB-skole

2-årig kveldsskole ADB

Felles kontorer:

Bjørnsonsgt. 2 — 2801 Gjøvik
Tlf. 061/78560

**Det som betyr noe
for distriktet,
betyr noe for oss**

VESTOPPLAND SLEKTSHISTORIELAG

Postboks 266, 2801 Gjøvik

Medlemskontingent: kr 100.- pr år.

Lagets tidsskrift kommer 4 ganger i året.

Neste nummer av tidsskriftet kommer ca. 1. sept.

Siste frist for innlevering av stoff er 10. august.

<u>Annonsepriser:</u>	1 gang	4 ganger
1/2 side	kr 150.-	kr 500.-
1/1 "	" 300.-	" 1000.-
Bakside	" 500.-	" 1400.-

Hovedstyre:

Formann Arne M. Sandlie, 2750 Gran

Nestformann: Arne Amundgård, 2846 Bøverbru

Kasserer: Eilef Rognerud, 2870 Dokka

Sekretær: Jan Eilert Jaatun, 2857 Skreia

Tidsskriftstyre:

Arne Amundgård (styrer), Ole M. Granum, Kari N. Nordal og
Fredrik Dyhren.

Stoff til tidsskriftet sendes Arne Amundgård, 2846 Bøverbru,
telefon: 061-96500.

Innhold

- 102. Medlemsmøter.
- 103. Leif A. Wien: Lag og foreninger i Land i forrige århundre.
- 110. Odd Rognlien: Nordlien (Almli) i Hurdalen.
- 111. Jon Feiring: Om ei slekt frå Fægning i Biri.
- 114. Om Tomaskyrkja på Filefjell.
- 115. Hans M. Næss: Om første ordføreren i Gran.
- 117. Herman Nettum: Loftstrydding - seriøs forskning?
- 122. Ingeborg Elsrud: Hvem var "Flubergsrosen"?
- 124. Terje Nordraak: "Elge-Svend".
- 126. Kristian Tollersrud: Gausdøler til Toten.
- 130. Ivar Aars: Valdres bygdebok.
- 133. Jan Eilert Jaatun: Slekten på Kjøset. I.
- 141. John J. Jacobsen: Abraham Nilsen Alvstadhagen.
- 142. Per Braastad: Om Hans Skikkelstad i Vardal.
- 147. Innflytting til Vestre Toten 1830-34.
- 150. Slegt for utvandret Jevnakermann.
- 154. Årsberetning.
- 157. Regnskap.
- 159. Om første ordføreren i Biri.
- 162. Bjørn Herberg: Tårnpetter.
- 164. Sigurd Røse: Litt om ei ætt frå Jerstad.
- 167. Fra Kråbøl til Dvergsten.
- 168. Jens M. Alm: Om familien Hammer på Hadeland.
- 171. Om familien Kauffeldt.
- 176. "Smuler om Schmiter".
- 180. Per Hohle: Finnebygda ved Mylla i Lunner.
- 183. Utvandring frå Valdres til Amerika 1880-84.
- 186. "Kvar i all verda skal eg byrje leite..."
- 188. En fjerding i Stabo 1685...
- 189. Spørsmål og svar.

Trykt av Østlandstrykk, Lena.

MEDLEMSMØTER

Gjøvik- Toten avdeling av Vestoppland Slekthistorielag hadde sitt første møte i 1987 på Gjøvik Bibliotek torsdag 5. februar kl. 18.30. Formannen, Hans Bjørnstad, ønsket vel møtt og gav en kort orientering om årsmøte m.v. og gav så ordet til Jan Eilert Jaatun som kåserte om slekta på Kjølseth fra 1514 til i dag. Det er sannsynlig at det er samme slekta som har sittet med garden gjennom hele perioden, men det er vanskelig å trekke sikre tråder på 1500-tallet. Vi håper å få trykt dette fine kåseriet seinere. I alt 21 var møtt fram og etter foredraget var det samtaler og granskinger, og problemer ble løst også denne gangen, og tanker og ideer ble utvekslet.

Gjøvik- Toten lokalavdeling hadde møte på Gjøvik bibliotek torsdag 5. mars kl. 18.30-21.30 med kåseri av Hans Bjørnstad om familien Kauffeldt som stammer fra Nord Tyskland. Navnet Kauffeldt er ikke lenger i bruk i etterslekta, som lever videre på spinnesiden i Gjøvikområdet og mange andre steder i landet. Caspar Kauffeldt betydde en god del for den spirende bybebyggelsen ved Hunnselva. Bjørnstad fortalte om etterslekta både etter legitime og illegitime greiner. Etter foredraget var det som vanlig anledning til å studere skrifter og utveksle opplysninger med andre. Ca. 20 personer var møtt fram, den strenge kulda gjorde sitt til at frammøttet ikke var større.

Fire slektsforskere utveksler erfaringer, fra venstre Jan Eilert Jaatun, Pål Gihle, Ruth Klungseth og Fredrik Dyhren.

Lag og foreninger i Land i

Av Leif A. Wien **forrige århundre**

Vi har en læresetning som sier at ting som skjer på grunnlag av ting som tidligere har skjedd, skjer i motsetning til ting som skjer på grunnlag av en samtidig ting.

Det har kanskje en tid vært lite inn å ta vare på fortiden, det sies ofte at det er å arbeide med baken mot fremtiden, og at så raskt som utviklingen går for tiden, har det som har skjedd liten interesse. Men i håp om at litt fortid kan tåles, har jeg tenkt å oppholde meg litt i noen av de organisasjoner og foreninger vi har hatt her i Land.

Stiftelse av disse foreningene skjedde nok på grunnlag av ting som tidligere hadde skjedd. Folk har gjennom alle tider hatt behov for å stå sammen når felles oppgaver skulle løses, og for å fremme sine interesser. Helt fra den gamle grannehjelp som benevnes som gilder der brødrene i dette fellesskapet hjalp hverandre når ulykken var ute eller når skaden inntraff. Det var nok også nødvendig med vern for den enkelte næring mot krav fra andre grupper i samfunnet, uten motstand ville nok noen forsyne seg godt av samfunnskaka.

I vårt distrikt hersket nok et temmelig ensidig næringsliv lenge. Det var jordbruk, husdyrbruk og skogbruk med tilhørende håndverk. Landsbygda stod svakt overfor kongemakt og embedsmakt. Folket stod svakt også kunnskapsmessig og våget vel ikke å ta noen del i styringen. Bøndene led under skattefuten og arbeidstakeren under arbeidsgiveren. Det tok lang tid før det kunne finnes fram til organisasjoner som kunne ha noen tyngde i et samfunn.

Nå må det sies at det ikke bare var for å stille krav det ble stiftet forskjellige foreninger. Det var vel like meget rene næringspolitiske interesser som førte til sammenslutninger. Interesse for å dyrke jorden bedre, dyrke hagevekster, litt mer avansert skogbruk kanskje, mer planmessig avl for husdyr osv. og håndverksopplæring stod nevnt i noen lover som vi skal se.

Om gildevesenet

Jeg tenkte da å ta noen av disse foreninger og lag i tur og orden. Lovene, vedtektene og virksomheten taler så tydelig datidens forhold. Jeg har alt nevnt gildene fra middelalderen.

Vi vet ikke så meget om disse, men noen gildeskråer (lover) er bevart og for å sitere noen i professor Oscar Alb. Johnsen oversettelse heter det i bestemmelser som gjelder brannhjelp:

Pkt. 25: Vi skal innestå for vår gildebroders hus der hvor han føder sitt husfolk og sine gjester og for hans fjøs. Vi skal komme til å gjenreise det like godt som før. Enhver skal ta dertil det tømmer som den vil der eide huset og en bundt never. Enhver som unnlater å erstatte ham husene sine skal bøte en halv måneds mat.

Pkt. 27: Brenner en manns kornlade før jul, skal hver broder gi ham en mele (15 1/2 l) korn til erstatning. Brenner den etter jul skal han gi ham halvparten. Enhver som nekter å yte ham erstatning skal bøte en halv måneds kost og allikevel utrede erstatningen.

Pkt. 28: Brenner høyladen for ham, skal vi ta hans bufe, 2 mann et kuverd, og fø det til våren.

Pkt. 29, 30 og 31 inneholder bestemmelser om å holde hverandre skadesløse i andre tilfeller.

Omkring 1300 hadde vel gildevesenet passert høyden i Norge. Svartedauen kom da også i 1349 og forvirret muligheten for fellesskap, men noe fortsatte bl.a. en form for selskapelighet i visse kretser.

Vi hører enda om benevnelsen gilde om et større selskap. Disse selskapsforeninger var lite velsett, kirken så ikke med blide øyne på slike broderforeninger. De ble da også inndratt etter hvert, i Bergen i 1544 og i Trondheim i 1552.

Dette var da en form for forsikring som jeg har notert meg en god definisjon på: Hold dere godt fast og pust godt ut: Forsikring er en gjennom dertil skikkede institusjoner iverksatt foranstaltning til utnyttelse av den kjennsgjerning at tap av økonomisk art som rammer den enkelte blir mindre i sin virking når den fordeles på mange.

Det neste som vi kan anføre som gjensidighet og fellesskap er den over bygdene her velkjente dugnad eller domning. Det var i lange tider den mest brukte måten for å få tapet til å bli mindre når det ble fordelt på mange. Var det et større arbeid som skulle utføres på et sted tok de ofte domning på arbeidet. Den som fikk utført dette måtte traktere godt både med mat og drikke, men var det en uformuende det gjaldt, tok de med seg hjemmefra.

Nå får vi gå litt raskt framover til 1810 eller 1811 da lover for Selskapet for Lands Prestegjeld ble vedtatt på et møte på Rødnes i Fluberg. Det var en del opplyste folk i Landsbygdene på denne tiden folk med noe makt, og her skjer det at bønder går sammen med embedsmenn i et felleskap. Dette selskaps formålsparagraf kan vi nok tiltre idag også. Den lyder slik: Selskapets formål skal stedse være: at bidrage efter Evne til Oplysningens Fremme, Lands Prestegjelds bekjendte Sædelighed ikke at forminske men formere, Orden indtil i den laveste hytte at oppmuntre og vedligeholde, Huusflid i arbeide og Renlighed at fremvirke, såvelsom en mere end hidindtil lønnende hensigtsmæssig Jorddyrkning i Ager, Eng og Haugevæsenet, Fædrift, Fåre-Avl, Stutteri, Fiskeri, Skovens Opelskning, forsåvidt Jordens bedre Anvendelse til Ager og Eng ikke gav mere af sig, samt Fabrik-Indretning. I tillegg kom motarbeidelse av overdådighet i selskapslivet, avskaffe market på Tingvold som moralsk skadelig, innføre premier for jordbruk hos husmennene og opprettelse av privat Brannassuransforening.

Det var strenge regler for opptakelse som medlemmer i selskapet og for deres opppførsel både på møtene og ellers. Et foreslått eller et ansøgt medlem måtte ha 2/3 av stemmene minst for å bli opptatt. Den årlige medlemskontingent var 2 riksdaler. Det var mulkt for ikke å møte i møtene og det var mulkt for å komme for sent. Skulle et medlem komme beskjenket til møtet, måtte han tåle å bli utvist og hvis han viste trossighet ved en vennskapelig henstilling om å forlate møtet ble han mulktert med 2 riksdaler. Likeledes hvis noen oppførte seg upassende med f.eks. fornærmelige ord måtte han tåle en mulkt på fra 5 til 10 rdl. etter omstendighetene.

Dette selskapet fulgte hakk i hæl med Selskapet for Norges Vel som ble stiftet i 1809 og i et brev til dette fra fogd Meinich heter det blant annet:

at der i Bygden er oprettet et privat Brandassuranseselskap hvori enhver Gårds Husebygninger ere forsikrede for en bestemt Pengesum, og hvilken indretning især anprises endog derhen at lignende indretning allerede er indført på andre bygder etter den i selskabet for Lands vel lagte plan---

Denne Assuransforening ble som den første i Landet stiftet i 1816 og skrivelse fra fogden er fra 1822. Han var da

nyvalgt formann i Selskapet for Lands Vel.

Lovene for Selskapet for Lands Prestegjelds Vel er i behold, de er datert Rødnes 11. desember 1811 og undertegnet av:

Krohn, Johan Mejdell, Michael Nimb, Lars Berg, Nils Brager, H. C. Meldal, Harald Berg, O. Brager, H. C. Nimb, H. Gløersen, H. Thomle, Erichsen, Ø. Røen, Peder Næss. Andreas Tandberg. Peder Lomsdalen. N. Rødnæss, G. Thonvold, Tollev Nærbye, O. Viger, Lars Skude, Ole Nerby, Peder Bjørnerud, T. Granum, Harald Kompelien, Berg, Erich Aadnes, G. Halmrast.

Disse Sogneselskapene var virksomme noen år. Vi har f.eks. dette å takke for Lands Kornmagasin som egentlig dannet grunnlaget for Lands Sparebank, den første i Kristians Amt. Men vi fikk året 1814 og vi fikk formannskapslovene i 1837. Alt ble vel lagt mer på landsbasis og disse lukkede foreninger på landsbygda følte seg overflødige en tid. Vi ser imidlertid at den lokale tenkemåte var våken fremdeles og da tenker jeg på Lands Landboforening fra 1864.

Lands Landboforening

På et møte på Ourland lille dette året kom det et forslag fra lensmann og stortingsmann Arne Baggerud om å stifte en Landboforening for Nordre og søndre Tinglag. Det var enighet om dette og det meldte seg med en gang 21 medlemmer. De besluttet å utvelge en komite bestående av lensmann Baggerud og Jens Aabel og Henrik Gjeffe med suppleanter Østen Røen og Ole Viger, som skulle utstede en innbydelse for begge de Landske tinglag til å tegne seg som deltagere av foreningen og deretter forfatte et utkast til lover. Dessuten er innbydelse til en generalforsamling i januar. Datert 7. juni 1864 og undertegnet av Arne Baggerud, Jens Aabel, O. H. Ruud, Henrik Gjeffe, A. Gjærstad, P. P. Aabel, Ole Viker, H. U. Lied, Peter Tandberg, E. Lomsdalen, C. Pettersen, Ø. Røen, Michel Bardalen, O. H. Forseth, Kolbjørnsen, Erich Felde, Hans Baggerud, H. C. Juell, G. P. Kompelien, M. Michelsen Bardalen, Nils Esbjug, A. Halmrast, T. Granum og Hans Broner.

Generalforsamling ble berammet til avholdelse på Thingvold søndre mandag den 10. april førstkommende kl. 10 formiddag.

Lignende foreninger var stiftet i flere prestegjeld i Kristians amt. Generalforsamling ble holdt som bestemt og det ble valgt styre og vedtatt lover.

Her ser vi da at ting skjer på grunnlag av ting som tidligere hadde skjedd, fadder til denne forening var nok Selskabet for Lands Prestegjelds Vel. Formålet for denne forening var temmelig lik den tidligere. Virksomheten kom til å dreie seg om forbedring av jordbruket, det ble kjøpt inn og utstasjonert avlsokser av Eirchirfeet, sveisere og budeier ble premiært for godt fjøsstell og det ble ansatt gartner. De drev også en form for værvarsling. Det kom telegram med utsikter til Odnes og disse ble bragt videre utover fjorden med dampbåten og nordover med diligensen. Nordover ble varsel vist på flaggstenger etter vegen. Vi ser de diskuterer kostningen av flagglinjer til noen øre.

Så gikk dette en tid til interessene begynte å sprike sterkt mellom søndre og nordre distrikt. Det begynte med at søndre del var misfornøyd med at de skulle delta i vedlikehold av de mange bygdeveibruer i nordre. Det kom til deling av både prestegjeldet, tinglaget og formannskapet i 1850-60-åra, men Lands Landboforening bestod udelt til det i et møte den 23. desember 1920 forelå en skrivelse fra Hov Melkekontrollforening ved Nils Hornslien vedrørende deling av foreningen. det ble anført at det i løpet av et par måneder vil være stiftet et nytt Landbrukslag for Søndre Land og Fluberg. Styret finner da å måtte foreslå for førstkommende årsmøte at nåværende Land Landboforening blir oppløst. Dette under hensyntagen til de mange nye oppgaver som melder seg i tiden og som nødvendiggjør et rikere lokalt foreningsliv. Det søkes videre å sammenkalle til møte i Nordre Land for å redegjøre for den nye situasjon og videre å forberede dannelse av et eget lag også for Nordre Land.

Skrivelsen ble referert på årsmøtet 22. januar 1921, men den gav ikke anledning til noen beslutning. Det hanglet fram til 1928 da det ble holdt et møte i Hov herrededshus foranlediget av at det da hadde gått så lang tid etter at det nye Landbrukslag innen de samme områder kunne ivareta de samme interesser som Land Landboforening.

Foreningsmidler bestod av kr. 190,28 og 3 aksjer i bladet Nationen. Kontantene skulle stå som innskudd i Lands sparebank. Formannen refererte foreningens lover som imidlertid

ikke hadde noen bestemmelse om oppløsning. Foreningens arkiv skulle settes inn i Lands sparebanks hvelv på Odnas for å overdras til Lands bygdebok.

Siste sak i dette møtet og dens beslutning lyder: "Ovenstående uttalelser behøver ikke etter styrets mening å være til hinder for at, såfremt forholdene atter skulle nødvendiggjøre det, at foreningen igjen fortsetter sin virksomhet. - Land Landboforening er altså enda ikke oppløst.

Arbeiderforening 1851

Sist men ikke på langt minst har Arbeiderforeningen betydd mye for den arbeidende del av folket. Slike foreninger som Marcus Thrane stiftet rundt om i landet i 1850, ble også stiftet i Land i 1851. Bakgrunnen for disse var et ønske om større rettferdighet mellom de såkalte små og de større i samfunnet. I et bønneskrift eller petisjon som er stilet direkte til Kongen heter det oppsatt i punkter:

1. og 2: Om Tollvæsenet.
4. At en utvidet handelsfrihet på landet tilstås.
5. At husmannsklassens kår blir undersøkt og forbedret.
6. At foranstaltninger treffes mot brennevinsondet.
7. At en forbedring i almueskolevæsenet må finne sted.
8. At alminnelig stemmerett innføres.
9. At en reform foregår i rettsvæsenet.
10. At alminnelig verneplikt må bli innført.

Vi finner ikke ordet krav i dette skrift. Det sises derimot slik blant annet: Vår hensikt er ren, thi den omfatter ikke blot vårt, ikke blot den enkelte klasse, men det hele samfunns lykke og velvære. Våre midler er lojale, thi vi anholde blot om rettferdighet ad lovens vei. osv. (Mer om Arbeiderforeningene finnes i Landingen for 1882).

Det ble jo forbedringer på mange hold, bl.a. fikk vi Lov om husmannsvæsenet i 1851 som forutsatte at også husmannen var medbestemmende ved opprettelse av kontrakt. Loven måtte leses opp i begges påhør. f.eks.

Det ble jo forbedringer på mange hold, bl.a. fikk vi Lov om husmannsvæsenet i 1851 som forutsatte at også husmannen var medbestemmende ved opprettelse av kontrakt. Loven måtte leses opp i begges påhør. f.eks.

Ja, en konstant gyldighet har nok læresetningen om at ting som skjer på grunnlag av ting som tidligere er skjedd, skjer i motsetning til ting som skjer på grunnlag av en samtidig ting.

Som en konklusjon på dette vil jeg uttrykke at det har slått meg et par ting. For det første den store og ekte idealisme disse foreningsfolk viste. For det andre den korrekte måte de dannet en forening på og endelig den fine og edle tone alt er holdt i, en kan lese meget fint mellom linjene.

Jeg har lært å sette mer og mer pris på våre forfedre og gir svært lite for meget av den etterpåkloskapen vi er vitne til.

LAGSMØTER

På medlemsmøte på Gjøvik bibliotek torsdag 2. april kåserte Ole M. Granum om forskjellige kilder som en slektsforsker kan bruke, men som ikke er så mye brukt som for eksempel kirkebøker og manntall. Han nevnte gardpakkene på Eiktunet og Toten Museum der en kan finne mange opplysninger og henvisninger som letter arbeidet mye.

Han nevnte også en ekstraskatt fra 1762 og utover til 1772 og at det ble tatt opp manntall over de som skulle betale skatt. Men dessverre er dette manntallet borte for vårt distrikts vedkommende, mens det til dels finnes andre steder. Mannskapsruller og andre nedtegnelser fra det militære inneholder mange fine opplysninger for eksempel om høgda på soldatene, de fleste var mellom 150 og 170 meter høge. Han nevnte også dokumenter og protokoller fra skolevesenet der en finner navn på elever, diverse data og karakterer, dessuten kom han inn på ligningsprotokoller og ikke minst folketellinga fra 1891, som nok er atskillig mindre kjent og brukt enn de tilsvarende for 1875 og 1900. Det er nå laget ei avskrift for Redalen. Og Granum hadde med seg en god del materiale for denne bygda som han nå viser spesiell oppmerksomhet.

Det ble et langt og grundig kåseri for 30 tilhørere, og ordstyreren Hans Bjørnstad takket for kåseriet og publikum applauderte til de mange nyttige opplysninger som var kommet fram.

Nordlien (Almli) i Hurdalen

Av Odd Rognlien

1. Lars Almli er nevnt 1639 og var gift med Ingeborg. Barn: Lars, Sverkel og Even.

2. Lars Larsen f. 1630 var bruker 1660-1698, gift med Anne Isaksdatter (Finne). Garden ble nå delt i to. Barn: Einer, brukte Almli 1698-1748, Ola, brukte Nordlien 1695-1739, og Gullik og Jonas.

3. Ola Larsen Nordlien var bruker 1695-1739 gift med Rønnaug Isaksdatter (Finne). Barn: Lars, Isak (gm NN Schjelderup, Danmark), Kristian Stefferud, Anne Lundby, Marie, Magnhild, Ingeborg, Katrine og Boel.

4. Lars Olsen var bruker 1739-1749 gift med Mari Olsdtr. Knai. Barn: Jens, Ulrik, Ragnild, Anne, Berte, Ingrid og Rønnaug.

5. Ulrik Larsen Nordlien 1720- var bruker 1749-1789 gift med sitt søskenbarn Ragnild Olsdtr. Lundby. Barn: Lars, Jens (gift til Høvern), Anne, Katrine og Mari.

6. Lars Ulriksen 1755- bruker 1789-1831 gift med Marte Ingebretsdtr. Barn: Inger Marie, Ulrik, Lars, Ragnild, Ingebret (gm Oline Osvolden) og flere.

7. Ulrik Larsen 1795- bruker 1831-1857 gift med sitt søskenbarn Margrete Gudmundsdtr. Bjørnstad. Barn: Marte Katrine, Anne Marie, Lars, Inger og Gorine.

8. Lars Ulriksen 1830- bruker 1857-1888 gift med Marte Marie Olsdtr. Lundby. Barn: Laurits, Ole (til USA), Ludvik Øvre Alm, Ingeborg (gm Otto Davidsen Rognlien), Mathilde (gm Hagbart Elvbakken, bruker av Kroken i en del år.

9. Laurits Larsen, bruker 1889-1914. Gift med Karine Olsdtr. Lium, Feiring. Barn: Ole og Marie.

10. Ole Lauritsen 1884- bruker 1914-51- Gift med Else Bundli. Barn: Ludvik, Karina, Else.

11. Ludvik Olsen 1909- bruker fra 1951, gift med Kari Olsdtr. Barn: Else og Berit.

Det som kan sies å være litt spesielt med denne slektsrekka er at forbindelsen er på "sverd-sida" hele vegen gjennom 11 generasjoner. - De fleste opplysningene er fra Hurdals bygdebok.

Om ei slekt frå Fægring i Biri

Av Jon Feiring

I Tidsskrift for Vestoppland Slekthistorielag nr. 1 1987 spør Marie Frydenlund om noen kan hjelpe henne å finne forfedrene til Ole Nielsen født på Fægring i Biri ca. 1670, klokke i Aurdal, død 1737.

Jeg visste jeg hadde noe stoff om dette og rotet litt i det for å kunne sette opp ei slektstavle. Men så var det at miljø og historia rundt disse folka også kunne skimtes, en kunne sjå konturene av et liv og en levestandard vi neppe kan ane hvor lav var.

Tenke oss garden med mange låge gråsvarte hus røyk fra en gisten årestue, små skjeggete karer kledd i skinn og vømmøl, sjølhjulpne i alt. De var tømmermenn, "jernblæstere", smeder, møllere, jegere, skogskarar. Det var et evig slit for store og små fra tidlig morgen til seine kveld. Det første de lærte var å arbeide og å hjelpe til.

Travle kvinner ansvarlige for klær, mat, ongestell, krøtter og vinterbeholdning. Men sjukdom, uår og nød hadde de liten eller ingen råd med, og et uventet dødsfall kunne bli en tragedie og katastrofe.

For mennesker var mangelvare i 15-1600-årenes Norge. Jord og skog var det nok av. Attgrodde ødegarder med takløse hus var det lett å få bykslet for de få som maktet oppgaven. På Biristrand var det 21 gardar i drift og 3 husmenn i 1666, ca. 130 mennesker i alt. Og det økte ikkje fort for i folketellingen i 1666 var det 0 fødte guttebarn.

Det første vi hører om Fægring er fra skattelistene fra 1612 der det står: "Annamide aff Niels Fiering, som er en liden rødning udi skauffuen 7 skind, 2 riksdaler." Det er ingen tvil om at garden tidvis har ligget øde i middelalderen. Men noe liv må det ha vært i grenda. Navn på både gardar og jorder er jo bevart gjennom tidene, og noen må ha stått for tradisjonen. De fire gardene i den nære grenda Bjørnstad, Fægring, Myhre og Myrkval er eldgamle navn antagelig fra vikingtida, men ingen av gardene er nevnt i diplomar frå middelalderen, kanskje fordi de var krongods.

Men på 1600-tallet trer ødegårdsmannen Niels fram av skodda. Sagnet sier han var av finneætt. Han nevnes alltid bare med fornavn. Han var den første, det var ingen før ham å nevne. Kona nevnes aldri. Men Niels er nevnt hvert år i skattelistene og han er driftig, garden stiger stadig i skyld. I 1615 er verdien 9 skinn og i 1627 er den ei hud (12 skinn). Det året deler Niels tre skinn med sønnen Gunder som samme året gifter seg med Guri Halvorsdatter. I 1641 gir Gunder svogeren sin Siffuer Halvorsen råderett over en 1/2 hud i garden. Nå har garden fått status som halvgard og skylden er 2 huder i 1646.

Niels døde i 1642. Han må ha vært en uvanlig dyktig kar. Han drev garden fram fra 5 skinn på 1600-tallet til nesten det dobbelt da han døde.

Gunder og Guri hadde 3 sønner og tre døtre. Vi kjenner bare Niels og Hans. Gunder rådde for det meste bykselen alene. I 1650 var han lagrettesmann og det året har han både navn og signet på et skinnbrev angående en gardhandel i grenda der. I 1657 hadde Gunder 19 fe, 4 hester, 6 sauer og 2 svin. Skylden var nå en tid 2 1/2 hud. Gunder døde i 1659 antagelig ca. 60 år gammel.

Dermed tok Niels den 2. over bykselen og drev garden sammen med onkelen Siffuer. I 1666 er Siffuer blitt husmann på garden og Niels driver nå sammen med Hans og siden med Oluf antagelig den tredje broren.

Niels var gift med Anne Pedersdatter Ekern. Jeg vet ikke hvor mange barn de hadde, men vi kjenner tre sønner: Gunder, Ole og Aksel. Gunder tok over garden. Han døde i 1706 og etterlot seg 3 døtre som alle har tallrik etterslekt.

Anne, født 1700, tok over halve garden, Marte f. 1703 tok over andre halvparten og Berte ble gift til Ekern. Siden har samme slekt sittet på disse tre gardene.

Ole Nielsen dro altså til Aurdal. Han var fjerde generasjon etter ødegårdsmannen Niels som måtte være født omkring 1575. Og der kan vi sette opp ei slektstavle:

1. Niels på Fægring f. ca. 1575. Sønn:

2. Gunder Nielsen f. ca. 1600 gift med Guri Halvorsdtr. f. ca. 1600. 2 sønner.

a. Nils, se nedenfor.

b. Hans f. ca. 1636, etterslekt.

3. Niels Gundersen Fægning f. ca. 1634 gift med Anne Pedersdtr. Ekern f. ca. 1635, (hennes far var Peder Olufsen Ekern f. ca. 1614 og bestefaren het Oluf Ekern f. ca. 1675). Niels og Anne hadde tre barn:

1. Gunder f. ca. 1665, bonde på Fægning gift med Sigrid Hovelsdtr. Skumsrud. Barn:
 - a. Anne 1703- gm Peder Evensen Stuve, tok over Sør Fægning. 4 barn.
 - b. Marte 1706- gm Hans Evensen Myre, tok over Nord Fægning. 3 barn.
 - c. Berte 1706- gm Hans Olsen Ekern.
2. Ole f. ca. 1670, klokker i Aurdal. Etterslekt.
3. Aksel.

Slekt på data

Gausdøler som er interessert i å finne ut om sin egen eller andres slekt, kan møte opp første mandag i hver måned på biblioteket ved Segalstad Bru. Her har slektsgruppa i Gausdal Historielag møte.

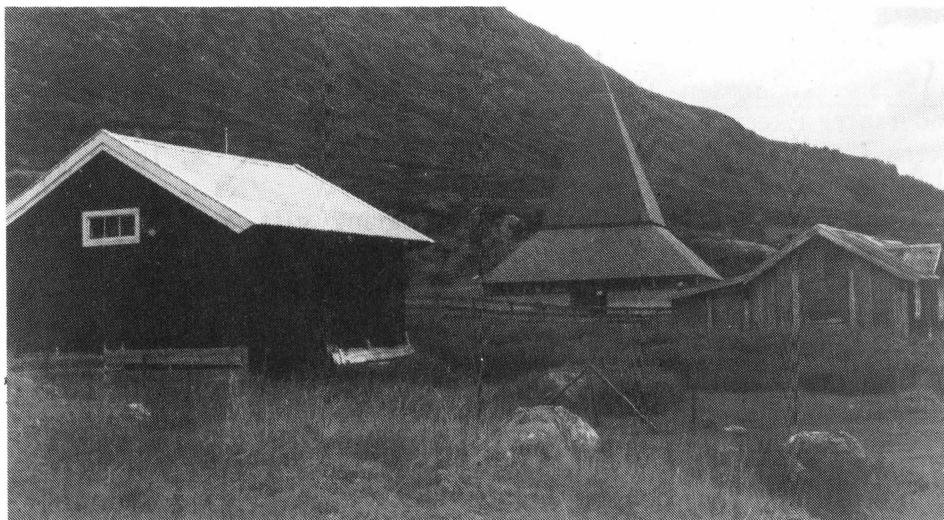
Etterhvert har gruppa samlet opp et godt kildemateriale.

Av dette kan nevnes «Gausdalsarkivet», med diverse avskrifter, slektsnedtegnelser og gamle dokumenter. Videre har de kirkebøker, panteregistre, og folketellingene for flere år. Folketellingene er nå overført på data, og kirkebøkene står for tur. Arbeidet i gruppa er mest lagt opp som selvstudium, men alle interesserte kan få hjelp. Det er også mulig å få lånt materialet med hjem.

"Gudbrandsdølen" 3.3.1987

Fra redaksjonen:

En del artikler må ligge over til neste hefte, men for all del, kjære lesere: send oss mer stoff. Det er greitt å ha godt utvalg.

OM TOMASKYRKJA PÅ FILEFJELL

Bildet viser Tomaskyrkja på Filefjell 1986. Her forbi har det gjennom uminnelege tider gått ein viktig ferdselsveg mellom aust og vest, og her vart tidleg ein samlingsstad der det ein gong for sommaren møttest folk frå mange bygder som dreiv med handel, moro og ymse anna. Det syntest da naturleg at det også burde byggjast ei kyrkje der. Og den vart da ferdig ein gong på 1200-talet og vart vigd til St. Tomas, Thomas av Beckett, engelsk erkebiskop som vart myrda i si eiga domkyrkja i 1170.

Lenge var det 2. juli som var samlingsdagen ved kyrkja. Og det var nok ikkje berre bra alt som skjedde der. Det kunne bli både slåssing og tjuveri. Etter kvart tok det også til å festne seg eit inntrykk av at folk vart helbreda ved å koma til denne kyrkja. Kyrkja vart seld på auksjon i 1808 og etter noen tid rivi, og det som hørde kyrkja til vart spreidd mange stader.

Interessa for å få opp ny kyrkje på same staden tok til å auke, og omsider stod da kyrkja ferdig og står der nå som før og blir nytta sommarstid til gudstenester. Det er ei fin kyrkje i vakker natur. Ei tid var det på tale å setja oppatt Øye gamle stavkyrkje på Filefjell, men denne vart i stelle sett opp i Vang, og det var vel det beste, i stellet fekk Filefjell ei ny og fin kyrkje.

Om første ordføreren i Gran, Carl Jacob Bergh

Av Hans M. Næss

Rittmester Bergh var av ei gammel mektig slekt fra Gran som først kom til Ner-Næs med en Christen Bergh. Christen Bergh var fra Undli i Gran. Etter ei tid på Gjefsen, kom han til Berg i Land, og der tok han navnet Bergh. Han beholdt navnet Bergh da han flyttet til Ner-Næs. Christen Bergh kjøpte kirkene i Gran sammen med Gregers Pedersen Granvolden. Da den siste slekten gikk ut, ble Berg-slekten eneeiere av kirkene til de ble solgt til almuen i 1860.

Christen Berghs sønn Erich kalles Monsr. Erich Bergh i kirkeboka da hans barn med Ovidia Wisløf blir døpt. Deres barn var:

1. Nils f. 1731, døpt 10. januar.
2. Ingeborg f. 1733, døpt 27. september.
3. Regine f. 1735, døpt 23. desember.
4. Ingeborg f. 1737, dpt. 22. august.
5. Jacob f. 1738, døpt 28. september.

Nils Berg var lieutnant og gift med Else Sophie Rosing. Deres sønn Erich Rosing var født 1755, døpt 6. november. Han var gift med Ovidia Marie. Han var konstituert foged da han hadde barn til dåpen i 1780-åra. Deres barn var bl.a. Carl Jacob som var født 1787, og døpt 5. søndag etter Trinitatis. Carl Jacob ble gift 1. november 1810 med datter av en islandsk ingeniør som arbeidet på Kongsberg sølvverk. Hun hette Olavine Cathrine Olavsén. De hadde ti barn:

1. Edvard Rosing f. 3. nov. 1811
2. Olav Anton f. 7. okt. 1813
3. Caroline Ovidia f. 4. okt. 1814
4. Hans Tharald f. 30. mars 1816
5. Christian Anker f. 1821
6. Marie Augusta f. 25. mai 1823
7. Athonette Hendriette f. 10. aug. 1824
8. Octava f. 21. jan. 1827.
9. Carl Wilhelm f. 15. april 1830
10. Karen Ovida f. 23. sept. 1832.

Rittmesteren var en lærd mann, han kunne både fransk, tysk og engelsk. På Ner-Næs finnes enda mange bøker etter ham på flere språk. Han lot alle barna studere. Han hadde

huslærer, blant andre Magnus Brostrup Landstad, presten som senere laget den norske salmeboka. Landstad skrev dagbok mens han var på Ner-Næs, og den er utgitt. Der kan en lese om hvordan det var på Ner-Næs mens rittmesteren rådde.

Rittmesteren gikk som regel kledd i militær uniform, også hjemme. Han var facinert av Napoleon, og han sendte en svært dyktig og kraftig husmann til krigen som Danmark/Norge førte sammen med Napoleon. Husmannen gjorde en heltemodig innsats, og for det ble rittmesteren hedret med Danebrogsordenen. Senere kalte rittmesteren seg også ridder.

Rittmesteren var vel den rikeste mann i Gran. Han eide 3 Næs-garder og 4 kirker. På Ner-Næs lot han bygge den hovedbygningen som står ennå. Den ble tegnet av hans svigerfar, ingeniøren fra Island, og er en av de flotteste bygninger på Hadeland.

Da den første dampbåten på Randsfjorden, Løven, ble bygd, var det engelske ingeniører som ledet arbeidet, og de tok inn på Ner-Næs, fordi der kunne de snakke engelsk.

Rittmesteren var kjent med den franske revolusjonen som 50 år før han ble valgt til ordfører, gjennomførte de demokratiske ideer. Så han kunne lede formannskapet i Gran etter de idéene. Det er egentlig litt å tenke på at den rikeste i bygda arbeidet for ideer som jo egentlig ville ta fra de rike makta i samfunnet.

Da rittmesteren døde, ble godset solgt på auksjon, og Tharald ble ved øvre Næs, en av eiendommene etter rittmesteren. Ner-Næs ble solgt til andre, men Hvindenfamilien, som eier den nå, stammer fra rittmesteren, og fra den mannen som ble ordfører etter rittmesteren, nemlig Lars Jacob Hvinden fra Vestre Gran. Eierne i 1987 heter også Lars Jacob Hvinden.

I rittmesterens tid var det 16 husmannsplasser til eiendommen, derav 12 på vestsida av Randsfjorden. Det var noe av en jobb for dem å møte fram til pliktarbeid. Fjorden er jo på sitt bredeste mellom Næs og Vestsida.

De fleste opplysningene er gitt av Lars Jacob Hvinden over telefon. Han mente også at rittmesteren og resten av det første formannskapet var utnevnt av fogden og ikke valgt. Det samme hevdet en arkivar i Statsarkivet i Hamar.

Fortsatt loftsrydding — eller seriøs forskning?

Av Herman Nettum

Skal en dømme ut fra det stigende antall middelalderstamtavler og de mange fantastiske slektsrekker som nå ser ut til å ha fått en ny renessanse, bl.a. i dette tidsskrift, er det tydelig at det må ha foregått en omfattende loftsrydding - i overført betydning - hos en del slektsinteresserte lesere. Gamle og velkjente, til dels også foreldede slektsrekker m.m. går glatt gjennom ødetida og Svartedauen, både agnatisk og kognatisk, og minst like overbevisende og selvfølgelig i dag som da de ble lansert for første gang.

En kunne faktisk være fristet til å spørre: Er det ikke skjedd noen utvikling i middelalderforskningen i de senere årene, eller er disse gamle stamtavler, slektsrekker og anetavler så ufeilbarlige at de ikke levner noen som helst form for tvil i det hele tatt?

Det kunne vært interessant å vite om innsenderne av slike stamtavler noen gang har vært inne på tanken om hvordan disse har oppstått, eller hvor stor sannsynlighet det er for at de er riktige! Jeg vil derfor våge en noe uventet og kanskje også provoserende påstand: Hvis vi hadde kjent et fasitsvar på dette, er jeg stygt redd for at syaret ville blitt at INGEN av de middelalderstamtavler vi har sett på trykk, både her og andre steder, ville vært riktige!

Før jeg går videre, vil jeg dog reservere meg på ett område, og det gjelder stamtavlene til de mest kjente europeiske konge- og fyrstehus. Jeg vil tro at disse stamtavler vil være temmelig sikre i allfall i 20-30 generasjoner bakover, regnet fra vår egen tid. Jeg legger her avgjørende vekt på den lineale arvefølgen som har vært holdt i hevd i hundrevis av år. Derimot, hvis vi mener å være etterkommer av et slikt fyrstehus, og på den måten vil sikre oss en sikker slektsrekke gjennom middelalderen, kan vi i allfall ikke vente for lenge med å få opprettet en slik slektsforbindelse. Har vi ikke klart å påvise dette i løpet av de nærmeste 10-15 generasjoner, d.v.s. innen omlag år 1550-1600, er jeg stygt redd for at vi allerede er for sent ute!

Nå vil jeg for ordens skyld gjøre det helt klart at det jeg her hevder kun er en antakelse som jeg slett ikke kan bevise,

men som kjent ligger bevisbyrden i slektsgransking hos den som forsker. Det er her jeg tror det har vært syndet mye gjennom tidene, og det som er kommet på trykk har lett for å bli trodd.

Hovedhensikten min er altså å rette søkelyset mot de stamtavler og slektsrekker som vi hittil uten videre har tatt for god fisk, men som det neppe er ført bevis for på en forskningsmessig betryggende måte, og om slike stamtavler etc. representerer noen verdi for oss rent slektsmessig. Siden slike spørsmål ikke har vært særlig mye berørt her i tidskriftet, kunne det være interessant å vite hva også andre lesere mener om middelalderstamtavler.

Personalhistorikeren C. M. Munthe utga i sin tid flere slektsbøker. Den som har vært flittigst lest er vel "Vore fælles Ahner" som ble utgitt første gang i 1926 og med senere utgivelser i 1942 og i 1958. Allerede før siste utgave ble trykket ble det oppdaget avgjørende feil slik at nr. 701-1267 måtte utgå. Publikum ble derfor henvist til "Våre Forfedre" av Mogens Bugge som dengang ble sett på som en forbedring, men som i dag regnes som delvis avlegs. Ingen av disse bøker har slektsrekker som er fullt kildedekket gjennom middelalderen, og det blir derfor stadig vekk oppdaget feil. Det er derfor forståelig at ingen senere har forsøkt seg her i landet, iallfall ikke på riksplan, og jeg har fremdeles tilgode å se en slektsrekke som kan føre oss tilbake til middelalderen og som er dokumentert - ledd for ledd - ved bruk av samtidige offentlige kilder, slik at den med hundre prosent sikkerhet kan føres tilbake til nevnte tidsrom!

Det finnes som kjent tusenvis av stamtavler og slektsbøker som i årenes løp er utgitt om middelalderslekter både her hjemme og i resten av verden, og etter min mening ville det være utenkelig at alle disse skulle være riktige - og vi har vel ingen spesiell garanti for at nettopp vår stamtavle eller slektsrekke på sin lange vandring gjennom middelalderen skulle være mindre feilfri enn alle de andre.

Det er her jeg har lyst til å komme inn på sannsynlighetsteorien. I en vanlig middelalderstamtavle eller i en slektsrekke kan jeg tenke meg at vi f.eks. vil finne 5 slektsledd som er riktige, så kommer ett som er feil, så 3 riktige igjen o.s.v. Dette vil selvfølgelig variere svært mye fra stamtavle til stamtavle, men tendensen i det store og hele vil være at før

eller senere vil vi uten tvil komme til et slektsledd som er feil! Vi trenger ikke engang gå tilbake til middelalderen for å finne eksempler på dette, men sannsynligheten for at det vil oppstå feil vil øke proporsjonalt med antall generasjoner!

Den viktigste årsaken til at det er så lite som kan bevises om stamtavler og slektsrekker fra middelalderen, er som kjent kildemangel. En av de mest kjente kilder her i landet i tiden fra omkring reformasjonen og bakover i middelalderen er som de fleste vet en stor samling av gamle, offentlige brev:

"Oldbreve til Kundskab om Norges indre og ydre Forhold i Middelalderen", eller bedre kjent under navnet "Diplomatarium Norvegicum". Gjennom slike oldbrev kan vi nok av og til få kjennskap til slektsforhold, særlig i eiendomssaker og tvistemål, men sjelden mer enn et par generasjoner om gangen. Med andre ord, det vi får vite er altså små bruddstykker av en historie som faktisk strekker seg over flere hundre år. Det er derfor ikke mulig å få til en sammenhengende slektsrekke ved hjelp av disse gamle brevene eller diplomene, og heller ikke ved eventuelle tilleggsopplysninger fra andre kilder. Mye kan nok bevises, men jeg er nokså sikker på at det også er mye som ikke kan bevises!

Likevel har vi altså fått en mengde med komplette slektsrøtter tilbake til middelalder og sagatid. En nærliggende forklaring på dette kan være at vi har hatt forskere som i sin iver også har klart å lese mellom linjene, og på den måten har de sikkert klart å sveise sammen mye mer slekt og slektskap enn det som egentlig står i disse gamle brevene. I slektsforskning skal en riktignok bruke fantasien, men dette må for all del ikke misforstås på en slik måte at en bruker fantasien i selve oppsettingen av en slektsrekke, noe som jeg mistenker enkelte forskere kan ha gjort tidligere. Et typisk tegn på en tvilsom slektsrekke er at noen få personer i rekken er utstyrt med både segl, slektsvåpen og klare kildehenvisninger for riktig å understreke at dette kan vi stole på, mens det kanskje litt lengre fram i rekken finnes personer som er svært så anonyme, bortsett for at de riktignok har fått et navn, men uten kildehenvisninger eller data i det hele tatt!

Når kildemangel oppstår, blir som regel andre midler tatt i bruk. Som eksempel kan nevnes slektsvåpen, eiendomsforhold og navnetradisjon. Hvis slike indisier sees under ett, kan de nok være nyttige hjelpemidler som kan gi en indikasjon på at

vedkommende person tilhørte slekten, men ikke at personen var riktig plassert i slektssammenhengen! I slike tilfeller vil jeg tro at det må ha vært vanskelig å plassere barn, og da særlig døtre der opplysningene ofte var svært sparsomme, i riktig generasjon. Dessuten, hvis mannen var gift flere ganger, noe som slett ikke hendte så sjelden, kan vi da alltid være sikre på at barna fikk oppgitt riktig mor? Dette vil være av avgjørende betydning hvis vi bruker moren som kognatisk bindeledd videre bakover i slektsrekken.

Jeg har her nevnt noen av de faktorer som kan føre til at det kommer inn feil i en slektsrekke og samtidig antydning hvordan en middelalderstamtavle kan ha oppstått, nemlig ved en blanding av fakta og antakelser. Stamtavler som er bygget kun på usikre eiendomsforhold eller kun på navnetradisjon/navnelikhet, og som jeg også har sett eksempler på, holder jeg utenfor i denne forbindelse.

Et av de sikreste identitetsbevis som finnes fra middelalderen er seglet, vel å merke hvis det har en omskrift som klart forteller hvem eieren var. Opprinnelig ble seglet brukt i stedet for signatur særlig av fyrstelige og geistlige personer, men på 1100-tallet ble det også tatt i bruk av andre betydningsfulle personer. I motsetning til slektsvåpenet som alltid fulgte slekten, var seglet strengt personlig, og eieren hadde det alltid forsvarlig oppbevart - og fikk det til slutt med seg i graven. Vi kjenner likevel til noen få tilfeller der også segl ble forfalsket av uvedkommende for å tilsnike seg rettigheter etter at eieren var død. Oldbrevene forteller om noen få slike saker fra ødetida, da det som kjent ikke alltid var like lett å skaffe seg sikre vitner, men vi vår tro at bruk av falske segl ikke var særlig utbredt, for hvis synderen ble oppdaget, kunne det faktisk stå om livet.

Spørsmålet blir så til syvende og sist på hvilket forskningsnivå vi bør legge oss i fremtiden. Hvis vi er fornøyd med tingenes tilstand slik de er i dag, er det ganske enkelt bare å fortsette som hittil, men skulle vi ønske oss et forskningsnivå der vi kun aksepterer originalkilder som basis for utarbeidelse av middelalderstamtavler, slektsrekker eller anetavler, er vi faktisk nødt til å se på de trykte utgaver som det etterhvert er blitt så mange av, med helt nye og atskillig mere kritiske øyne enn det vi hittil har gjort.

Det viser seg jo at det er nok av uløste slektshistoriske problemer fra nyere tid, knyttet til vårt eget distrikt og som kan være vel så interessante som middelalderproblemene, og hvor vi dessuten har atskillig mer kildemateriale å ta av. Personlig tror i allfall jeg det har lite for seg å tråkle seg gjennom middelalderen ved hjelp av usikre kilder for å oppnå slektsrekker som sannsynligvis ikke er riktige, men det spørs bare om vi har hjerte til å kvitte oss med våre "helter" fra middelalderen. Selv om jeg altså stiller meg noe tvilende til at det lar seg gjøre, kunne det likevel være interessant å få vite om det finnes noen som ser seg i stand til å dokumentere en stamtavle tilbake til f.eks. etterkommere av det gamle kongehus ved hjelp av orginalkilder. Hvis så virkelig er tilfelle, er jeg sikker på at redaktøren med glede tilbyr plass her i tidsskriftet.

Forfatteren av artikkelen Herman Nettum

Hvem var «Flubergsrosen» fra Nes i Fluberg

Av Ingeborg Elsrud, Oslo

Kan det være aktuelt å ta inn i Tidsskrift for Vestoppland Slekthistorielag dette referatet fra "Vasdrag og Skovmarker" av Welhaven? Det er sikkert ikke alle som kjenner denne historien, og det hadde vært interessant å få vite om noen kjenner til "Flubergsrosens" slekt, eller om det bare er et sagn. Jeg kan henvise til Nils Ruuds artikkel i "Landingen", Land Museums årbok 1979 om "Flubergsrosen", og hans kommentar (s. 69) hvor han mener at det nok er mest sannsynlig at beretningen er sannferdig. I 1849 foretok J. S. Welhaven en reise fra Hønefoss og oppover Ådalsvassdraget til Nes, videre opp gjennom skogene forbi Skillingshovde, ned til Randsfjorden og med ferge over til Rødnes på østsiden av fjorden. I sin reisebeskrivelse "Vasdrag og Skovmarker" (1851) beskriver han meget malende de landskapsbilleder han opplevde på turen og likeledes forteller han om de mennesker han møter og gjengir sagn og historier som ble ham fortalt.

Ved Kongstrømmen i Ådal møtte han den gamle Thorbjørn, som kunne fortelle ham mange historier, blant andre om "Junkerstien", som var i det området hvor Welhaven senere skulle gå. Stien var riktignok borte etterat det var gått et ras på stedet, og junkeren var det heller ikke lenger noen som husket. Men i sin ungdom hadde Thorbjørn vært gjetergutt på en seter hvor en gammel budeie kunne erindre å ha sett junkeren. Thorbjørn mente at hun hadde kalt ham Albrekt eller Alfeldt, og at han var kommet til de trakter på skogbefaringer.

En dyktig jeger hadde han også vært "og den strunkeste Karl Nogen kunde se, naar han kom paa Skovstien med lange Støvler, gule Skindbuxer, grøn Livkjole, Sværd ved Siden, Rifle paa Nakken og forresten i alle Maader som den skjønneste Officer". Thorbjørn forteller så videre, slik Welhaven har gjengitt det:

"Dengang var der paa Nes en Jente, hvis Deilighed og fine Væsen kom saaledes for Ord at hun overalt kaldtes "Flubergsrosen". Hende vilde Junkeren forlokke. Men det kunde ikke lykkes, for hun var af en gammel stormodig Gaardmandsæt, og

holdt sig bedre end de fleste Andre. Alligevel ble Junkeren ved at friste hende og Folk sagde at han var en hel Vinter i Bygden og sad Kongens Befaling overhørig alene for Flubergsrosens Skyld. Tilsidst lovede han endog at han vilde sætte Bo der, dersom hun vilde have ham, og da skulde han kjøbe Gaard og bygge Hus med fire Piber paa Taget, og saa mange Stadsvær-
elser i som hun kunde forlange; men dermed kom han heller ingen Vei, hun vilde ikke. Henimod Sommeren, da Folk begyndte at drage til sæters, havde nok Junkeren faaet streng Reiseordre. Flubergsrosen var just naaet frem paa Fjeldet med Buskaben, og der skede det en Dag, at Junkeren kom saa brat over hende, at hun ikke vidste andet Raad, end at rende lige til den Vildsti, jeg talte om, som var i Nærheden. Junkeren satte efter, for han var en rask Karl, men han kjendte nok ikke den veis Farlighed, før han var lige paa Kanten, og styrtede ned i sorte Kjernet. Jenten var da kommet lykkelig og vel over i Skaret, hvor der laae meget Løst Vindfald. Herfra saae hun Junkeren komme op i Vandskorpen, og vilde nu hjelpe ham det bedste hun kunde. Med stor Møie, kan jeg tænke, fik hun et Træ kastet udover i Kjernet; men da hun saae han havde godt fat i det, kunde hun ikke bare sig, men raabte ned til ham: Der har Storfanten den første Stok til det prægtige Huset sit.

Junkeren kom nok til lands omsider; men havde dog faaet en alvorlig Knæk. Kort efter døde han, og skal ligge begravet paa Norderhoug Kirkegaard. Flubergsrosen fik siden et godt gifte i Valdres, og baade der og i Fluberg er der Folk av hendes Æt".

Ja, slik var historien om Flubergsrosen, slik Welhaven har gjengitt den. Spørsmålet er nå om noen vet hvem Flubergsrosen kunne ha vært, og hvilken slekt i Fluberg og Valdres hun tilhørte?

Slektsgranskingsgruppa i Nannestad historielag er av ganske ny dato og består av 8-10 stykker som samles til et møte hver måned. Det har jo først og fremst vært våre egne aner vi har gransket hittil, men vi har da også svart på flere spørsmål og henvendelser både fra pressen og utvandrede norskamerikanere. Vi har leseapparat og filmruller av våre kirkebøker fram til 1880, så om det er noe vi kan være til hjelp med, er vi glad for oppgaver. Med hilsen for slektsgruppa i Nannestad historielag v) Astrid Bratlien, 2030 Nannestad.

«ELGE-SVEND»

Av Terje Nordraak, Dokka

I Skrædderstuen i Kværndalskroken i Nordre Land bodde det på siste halvdel av forrige århundre og litt ut i vårt eget, en markant personlighet. Han ble kalt for "Elge-Svend". Ved å lese nedenstående beretning, vil en snart forstå hva dette tilnavnet kom av. Hans rette navn var Svend Olsen, og han var født på en plass under Skjellungen i Nordre Land 24. august 1832, som sønn av Ole Svendsen og Kari Knudsdr.

Det går mange jakthistorier etter "Elge-Svend", og mest kjent er vel historien om den gangen han jagde elgkalven utover "Høgfoss" i Åvella.

I husmannsstua i Skrædderstuen var det nok ikke bestandig så store mengder med mat, så Svend hadde en vinterdag i året 1867 (eller 68), spent på seg skiene og dratt på åsen, for om mulig å finne noe vilt og skyte.

Skiføret var ypperlig på Veståsen denne dagen og snart kommer han over sporet av en elgkalv. Svend opptar forfølgelsen, og etter å ha trasket over mange lier og åser i timevis, blir endelig kalven trøtt og søker mot Åvella, hvor det er mindre snø. Der følger den elveleiet, men den jevne skråningen hjelper Svend til å hale inn på dyret.

Like ovenfor "Høgfoss" får han inn et skudd, men det blir bom. Skremt av skuddet setter kalven utover mellom de bratte fjellveggene, hvor elva skråner ned på fossehugget. Som et uvær kommer Svend stormende etter for å jage kalven utover stupet, da det ikke blir noen tid til å lade geværet på nytt. Kommet like på kanten av stupet, kaster imidlertid kalven seg rundt og vil forbi Svend, men denne gir kalven et rapp over nesen med skistaven, så elgen viker et par skritt bakover, glir på issvullene utover stupet og forsvinner med et angstbrøl, eller "drønn", som Svend selv skal ha kalt det.

Folketradisjonen i Land vil ha det til at "Elge-Svend" var av slekta til Rikard Nordraak og Bjørnstjerne Bjørnson, altså av den gamle finneætta i Land (se Tidsskrift for Vestoppland Slekthistorielag nr. 1 1987 side 51), men dette stemmer nok etter all sannsynlighet ikke. Riktignok var Svends farfar, som også het Svend Olsen fra Nordraak, men folket der og finnen

hadde ikke noe slektskapsforhold (se forøvrig årboka "Landingen" 1985 side 62).

Denne Svend Olsen Nordraak ble i 1786 gift med Anne Iversdtr. og de slo seg ned på en plass under Viken på vestsida i Fluberg, hvor de fikk barna Ole ("Elge-Svend"s far) og Lisbeth (trolig den Lisbeth Svendsdtr. som dør på Aadnæs-eie (Nybakke?) i 1871, 72 år.

ANER FOR:

1. Svend Olsen Skrædderstuen ("Elge-Svend") 1832-1908

Foreldre:

2. Ole Svendsen Skrædderstuen f. Viger-eie 1792-1867

3. Kari Knudsdtr. f. Ankaltrud-eie ca. 1793-1875

Besteforeldre:

4. Svend Olsen Viger-eie f. Nordraak 1742-1798

5. Anne Iversdtr. ca. 1757-

6. Knud Knudsen Ankaltrud.-eie ca. 1760-

7. Marie Olsdtr. ca. 1762-

Oldeforeldre:

8. Ole Halvorsen Nordraak 1711-1780

9. Anne Pedersdtr. f. Askvig ca. 1716-1799

10. Iver

11.

12. Knud

13.

14. Ole

15.

Tippoldeforeldre:

16. Halvor Olsen Nordraak f. Espelien (Etnedal) 1681-1752

17. Elisabeth (Lisbeth) Andersdtr. f. Nordraak

18. Peder Rasmussen Askvig (Hoff) 1671-1731

19. Anne Lychsdtr. f. Askvig 1685-1763

20-31. Ukjente.

Lych Ascheuig
2/10 1634.

Gausdøler til Toten på 1800-tallet

Av Kristian Tollersrud

En av dem var Amund Bø f. 1792 død 1864. Hans foreldre Gudbrand Pedersen Bø fra Bø i Follebu og Ingeborg f. Seielstad kjøpte garden Leikvam i Gausdal 1778 og der ble Amund født som den fjerde av 8 søsken. Amund Bø kom i ung alder som kontorist hos amtmann Christian Sommerfelt på Sukkestad og var der til amtmannen døde i 1811. Seinere dreiv han som auksjonarius og inkassator og tjente seg opp mange penger. Av amtmann Sommerfelts arvinger ble han tilbudt å kjøpe Sukkestad, men torte ikke gå på det. I 1813 giftet han seg med den meget velstående gardjente Oline Jensdtr. Jerstad og fikk med henne garden Vestre Nøkleby, hvortil hun hadde odels og åsetesrett gjennom sin mor. Denne garden brukte så Amund til 1823 da han kjøpte Mellom Gran av Vestre Gran av Halvor Andersen for 1000 spd. Samtidig forpaktet han bort Vestre Nøkleby til selgeren av Vestre Gran, Halvor Andersen, men solgte Nøkleby i 1839 til Ole Andersen Kubberud. I 1842 fikk Amund Bø også kongeskjøte på Vestre Gran og i 1846 kjøpte han Lille-Gran av premierløytnant Rynning.

I sitt ekteskap med Oline Jerstad hadde Amund Bø 3 barn: Gudbrand Amundsen Bø f. på Vestre Nøkleby 7. mars 1814, David Amundsen Bø f. på Vestre Nøkleby 9. febr. 1817, Inge Maria Amundsdr. Bø f. på Vestre Nøkleby 5. mars 1819.

Inge Maria ble 17. mai 1839 gift med Johannes Sund på Rogneby og deres eneste sønn var Adolf Rognbye (1854-1933) bruker på Rogneby og mangeårig ordfører i Østre Toten.

Amund Bø på Gran var gift to ganger. Da hans første kone Oline Jerstad døde i 1823 giftet han seg igjen med Oline Pedersdtr. Gaarder f. 1808, datter av Peder Olsen Gaarder og Kari Olsdtr. Skjefstad. Oline Pedersdatters søster Petronelle var gift med Peder Halvorsen Alm i Vestre Toten, hennes bror Hans hadde Evang og eldste bror Ole hadde Nigarden Gaarder.

I andre ekteskap hadde Amund Bø 2 barn: Peder (Per) Amundsen Bø f. på Gran 20. sept. 1832 død 1907, Klara Amundsdr. Bø f. på Gran 21. mai 1841, døde 11 år gammel.

Amund Bøs to sønner av første ekteskap, Gudbrand og David kjøpte i 1850 garden Skjefstad nedre søndre og brukte den sammen noen år til David kjøpte nabogarden Rise og flyttet dit i 1887 og hvor han døde i 1905. Gudbrand døde på Skjefstad i 1900. David var ugift mens Gudbrand hadde to sønner. Gustav (1858-1945) og Adolf (1860-1939). Gustav tok over Skjefstad og Adolf Østre Rise. I denne generasjon var det mange etterkommere. Gustav Bø på Skjefstad var gift to ganger og hadde i første ekteskap fire barn: Georg, Mina, Anna og David. - I andre ekteskap var det 6 barn: Gudbrand, Arne, Gullborg, Borghild, Peder og Sverre. Av disse ble Sverre, altså den yngste, bruker på Skjefstad. Adolf Bø på Rise hadde 9 barn: David, Augusta, Kasper, Oskar, Adolf, Ole, Nina, Tora og Peder.

Da Amund Bø på Gran døde i 1864 overtok sønnen Peder (Per) Bø eiendommene Gran mellom, Gran Vestre og Gran lille. Året etter kjøpte han også Gran østre av Paul Andreas Jenssen og på denne måten ble Per Bø eier av den største garden i Kolbu, kanskje på hele Toten. På den tid var Gran en gard på ca. 700 mål dyrket jord, 1600 mål skog av svære dimensjoner, 60 krøtter og 15 hester. Til garden hørte i 1900 8 husmannsplasser og ei sæter Vestra i lodd nr. 2. Ei tid var det også meieri på garden.

Etter hvert ble Per Bø også en økonomisk meget velstående mann. Tidligere ordfører i Kolbu, Hans D. Nøklebu, har meddelt at første året etter skilsmissen med Vestre Toten var kommunebudsjettet i Kolbu på kr. 28.000 og herav betalte Per Bø fjerdeparten i skatt.

Per Bø døde ugift i 1907. Det viste seg at han hadde testamentert et beløp til sine gamle tjenere, kr. 4000 til Kolbu aldershjem og 400.000 til slektninger. Herav fikk de nærmeste arvinger i første generasjon utbetalt et kontantbeløp, mens andre generasjon bare skulle få rentene av sin andel, og først den tredje få utbetalt sin del av kapitalen. Han avsatte også 10.000 kroner og bestemte at rentene skulle tilfalle verdig trengende i Kolbu som ikke hadde nytt fattigunderstøttelse.

Da ingen av odelsarvingene hadde anledning til å ta over den store garden ble Gran ved tinglest kjøpt av 1. oktober 1908 solgt til et selskap fra Vardal Ole Løken, Ole Hølstad og Adolf Øgaard. Kjøpesummen var på kr. 160.000. Det er sagt

at de allerede første året solgte tømmer fra Gransmarka for like mye som de hadde gitt for garden. De solgte også unna flere husmannsplasser og likeså setra. Selskapet hadde garden til i 1919, og solgte da til O. P. Fjørkenstad og nå var kjøpesummen 80.000 kr. I Fjørkenstads tid ble en del av Gransmarka solgt til Hans D. Nøkleby. I 1930 fikk så Gran ny eier, nemlig Johs. A. Nøkleby, og senere overtok sønnene Ole og Torstein Nøkleby hver sin del av eiendommen.

Førnevnte Amund Bø på Gran hadde en søster, Marte, som kom utover for å stelle huset for ham til å begynne med. Hun ble gift med Hans Olsen Haukaas fra Kolbu og de kjøpte i 1822 Vestre Kraby av major Nils Stockfleth Darres dødsbo. Marte og Hans Kraby hadde to barn, Gudbrand, gift med Polla Hoel, Nes, Hedmark og Klara gift med Christian Kjørseth, Østre Toten. Klara og Christian hadde barna: Oberstløytnant Paul Kjørseth, Inga gm Ole Fossen, Marie, lege i Oslo, Aasta, lærerinne ved Toten Middelskole og Gudbrand som ble gardbruker på Skauerud i Vestre Toten.

Amund Bø fikk også etter seg en slektning, Ole Pedersen Bø f. på Bø i Follebu 1803. Hans far Peder Iversen Bø og Amund Bø var søskenbarn. Han kom fra Nedre Dal i Fåberg, som han brukte i 7 år, men solgte den til Erik Nord-Hove. I 1831 kjøpte han så Øvre Alfstad i Østre Toten og året etter giftet han seg med Oline Nilsdtr. Stabo. Men etter 3 år ble garden tatt igjen med odel av Nils Olsen Alfstad. Så kjøpte de garden Bjørke i Vang på Hedmark og tok navnet Bjørke. Oline og Ole hadde fem barn: Marthe gm Hans Hermanrud, Østre Toten, Berthe Marie gift til Bryhni i Romedal, Pauline gift til Hubrei i Vang, Natalie gift med Hans Jørgenseth, Østre Toten, Lina gift med Ole Festad, Østre Toten.

Enda en gausdøl ble bruker på en av storgardene på Toten. Det var Nils Syversen Fyksen og var født 1775 og døde på Toten 1848. Det fortelles at han var krøtterhandler og kom utover med fedrift. Herunder ble han kjent med gardjenta på Kobberstad. Maren Torkildsdtr. Kobberstad. De ble gift i 1828 og året etter tok han over garden etter svigerfaren Torkild Kobberstad.

(Artikkelen er skrevet 1966, og ble første gang trykt i Totens Blad).

Så skal vi til slutt se på anene til:

1. Per Bø 1832-1907

Foreldre:

2. Amund Bø 1792-1864

3. Oline Gaarder 1808-1885

Besteforeldre:

4. Gulbrand P. Bø, Gausdal 1750-

5. Ingeborg Seielstad, Gausdal 1763-

6. Peder Gaarder 1767-1829

7. Kari Skjefstad 1781-1878

Oldeforeldre:

8. Peder Bø, Gausdal 1719-1796

9. Marie Strand, fra Ringebu

10. Johannes Seielstad, Gausdal 1711-1772

11. Randi Boleng, Fåberg 1724-

12. Ole P. Gaarder 1739-1798

13. Johanne P. Nettum 1736-1812

14. Ole N. Skjefstad 1751-1846

15. Aase H. Skjefstad 1763-1837

Tippoldeforeldre:

16. Iver Pedersen Bø, Gausdal 1680-1762

17. Kari Johannesdtr. Kongsli, Fron

18. Gulbrand Arnesen Strand, Ringebu

19. Marit Stensdtr. Vålen, Gausdal, død 1746

20. Elling Olsen Seielstad, Gausdal, skifte 1735

21. Ingeborg Johansdtr.

22. Peder Christoffersen Boleng + skifte 1736.

23. Sønnev Amundsdr.

24. Peder Nilsen Gårder 1702-1758

25. Anne Pedersdtr. 1712-1800

26. Paul Johnsen Nettum 1690-1775

27. Lisbet Christiansdtr. Hveem 1699-1769

28. Nils Olsen Skjefstad 1718-1792

29. Marte Iversdtr. Skjefstad 1725-1808

30. Hågen Tostensen Skjefstad 1731-1771

31. Kari Tostensdtr. Molstad 1741-1770

(AA)

Seielstad
Nilsen

VALDRES BYGDEBOK

Av Ivar Aars

Dei seks valdreskommunane samarbeider om eit større bygdebokverk, som tok til med ei nemnd alt i året 1922. Før det hadde Olaus Islandsmoen gjevi ut "Søre Aurdal og Etnedalen. Noko tilfang til ei bygdesoga um Valdres" (1914,179s.), og han vart fyrste formannen i Valdres Bygdeboknemnd. Tore Ey (bror til folkeminnesamlaren, stortingsmannen og ordføraren O. K. Ødegaard) gav i 1916 ut "Vang og Slidre. Ei nokre or um garadn der og fylket, som har but på dei, i dei siste to hundre år før 1865". Dette bygdebokverket er på heile 787 sider, skrivi på valdresmål, og femner om dei tre nordlegaste kommunane. Samstundes med at bygdeboknemnda starta arbeidet sitt, kom ei bok som har med mykje av det stoffet ei vanleg bygdebok tek opp (t.d. oldtid, målføre, kyrkjer, næringsliv, bunad, folkedikting, emigrantar), nemleg "Valdres 900-årsskrift 1923 (til kristningsjubileet, 485 s.)

Arbeidet til bygdeboknemnda munna i fyrste omgang ut i "Valdressoga" band 1-2 av Leif Midthaug (1944, 859 s.) Boka vart snau, særleg for dei nørdeste kommunane, og går berre fram til 1860. I 1946 vart det difor vedteki å gje ut moderne gards- og ættesoge for dei tre nordlegaste kommunane, i 1956 også for dei tre sørlege. Gards- og ættesoga blir band 1 i Valdres Bygdebok, med parallelle band for kvar kommune. Andre band som er gjevne ut, har komi slik:

Band 2. Natur, oldtid, målføre, gardsnamn og folk. 1958. 426 s.

Band 3, del 1. Historie fram til 1800. Felttoget i 1940. Elektrisitet. 1972. 690 s.

Band 4. Handel, samvirke og samferdsel. 1954. 540 s.

Band 5 del 1. Næringsvegane. Villdyr og veiding, fiske, turistferdsel, handverk og handverkarar. 1964. 844 s.

Band 5 del 2. Næringsvegane (veving, husflit, planter, landbruk, industri, byggjeskikkar, bank og forsikring m.m. 1964. 637 s.

Band 6. Skule, lag og annan kultur. 1968. 638 s.

Band 7. Valdrestonar (av Øystein Gaukstad). 1973. 261 s. tekst og noter nr. til 750.

Vidare planar er nyare historie (band 3 del 2), okkupasjon, idrett (som er under arbeid med Trygve Bjørge som forfattar), litteratur m.m. Siste band (9 eller 10) bør og ha eit nokolunde fyldig register, då tida har gått frå dei opphavlege planane, slik at rekkjefylgje m.v. har vorti noko usystematisk.

Knut Hermundstad har vori, både skriftstyrar og i stor mon forfatter for det meste av verket, medan Peder Lillebrænd tok over som skriftstyrar før band 3, 7 og 1 (Vestre Slidre) kom ut. Han har og skrivi dei fleire hundre sidene om felttoget i 1940.

Når det gjeld gards- og ættesoga, tok arkivar Anders Frøholm over arbeidet då Leif Midthaug fall frå. Arbeidet måtte då gjerast på fritid, og vart forsinka då Frøholm vart statsarkivar i Trondheim. Han braut og av arbeidet med gardssoge for Vang for å skrive historia fram til 1800 (band 3). Slik gjekk det til at ein annan filolog - Geir Beitrusten - fekk ut den fyrste gardssoga, nemleg "Gardar og slekter i Vestre Slidre". Beitrusten har og skrivi bandet for Øystre Slidre, medan filologane Jon Ola Gjermundsen og Harald Hvattum er i arbeid med banda for Sør-Aurdal og Etnedal. - Oversynet over gards-og slektssoga for Valdres, band 1 av Valdres Bygdebok, ser då slik ut:

Vang. Band A-B. Del A er lova ferdig vinteren 1987, B samstundes ferdig i manus.

Vestre Slidre (eitt band). Utgjevi 1979, 884 sider.

Øystre Slidre. Band A-B. Lova ferdig vinteren 1987.

Nord-Aurdal. Band A-B? Verket står på langtidsplanen for kommunen, og stadig fleire purrar på igangsetjing av arbeidet, utan at kommunen til no har makta å løyve pengar. Ei dataregistrering av materiale, som grunnlag for sjølve skrivinga, kjem kan hende i gang ved Valdres Folkemuseum 1987.

Sør-Aurdal. Del A-C. Del A er sett på datamaskin, del B nærmar seg fullføring i manus, også del C skal vera ferdig i manus 1987.

Etnedal. Del A-B. Snautt halvdelan av kommunen er dekt i manus på datamaskin, og blir korrigerert og drøfta i lokal bygdeboknemnd, tilsvarande framgangsmåte har me i Sør-Aurdal.

Medan Valdres Bygdeboknemnd sto for arbeidet åleine i dei tre nørde kommunane, er det i dei tre sørlege egne lokale bygdeboknemnder samansett av medlemmer frå kulturutvalet i kommunen, styremedlemmer frå Valdres Bygdeboknemnd frå vedkomande kommune, og formannen i Valdres Bygdebok. Når forfattar og grendemenn rundt i kommunen dessutan samarbeider om innsamling av opplysningar og bilete, og manuskript blir lagt ut til "offentleg" gjennomsyn og kommentert særleg av grendemenn, må ein seia at dette opplegget fungerer bra.

For Valdres gjeld dessutan at Årbok for Valdres blir gjevi ut av Valdres Historielag, som no har dei same styremedlemmene som bygdeboksnemnda (rett nok utanom ordførarane, som er med i bygdebokstyret). Det blir difor mogleg å samarbeide desse publikasjonane slik at årbøkene kan utfylle bygdebøkene og nytte ut materiale ein bygdebokforfattar må gje avkall på å gå djupt ned i ei samla bygdefra stilling. Samkøyring av sal og distribusjon (som til dels ennå fungerer med grendemenn) er og til nytte.

Ivar Aars er formann i Valdres Bygdebok og skriftstytar for Årbok for Valdres.

Fyrste ordførarane i Valdres

Thomas Stang var ordførar i Vang 1837-38, Gullik E. Ridste ordførar i Slidre 1838-40, Amund Wessel Kolderup ordførar i Nord Aurdal 1838-39 og 1846-49 og Ole Østvold i Sør Aurdal 1838-41.

Den fyrste ordføraren i Øystre Slidre etter at bygda vart eigen kommune 1849 var Tollef T. Løken 1849-53, og i Etnedal etter at bygda vart skilt frå Sør Aurdal i 1894, A. H. Siewers 1894-1900.

Desse opplysningane har vi fått frå Valdres Folkemuseum på Fagernes. Vi skulle gjerne hatt egne artiklar om aner, kone, barn og livshistorie for desse pionerordførarane til tidsskriftet, og vonar at det er nokon av lesarane som kan hjelpe oss med det.

Slekten på Kjøset og litt omkring den. I.

Av Jan Eilert Jaatun

Slektshistorisk sett er garden Kjøset på Skreia i Østre Toten interessant da den eller deler av den har vært i samme families eie fra før 1600 og sannsynligvis fra før 1500. Arvefølgen har riktignok gått via kvinneledd noen ganger, men slektsrekken skulle ikke bli mindre sikker ved det.

Oluf Rygh sier i sin "Norske Gaardnavne" at "Kjøset eller Kjalarsestr kommer av kjø, fjeldryg, hvorover der gaar færdselsvei". Det stemmer bra, for garden ligger der vegen kom over fra Hurdal. Navnemessig skulle garden da kunne tidbestemmes til yngre jernalder ca. 400-1000, men vi har selvsagt ikke noen kilder fra den tiden.

Første gang Kjøset er nevnt er i Biskop Øysteins jordebok (også kalt Røde bok) fra omlag 1400 der det sies at noe i Kjøset var gitt til kirken av Eiriker brodersønn Tord.

Hvem som er brodersønn av hvem er kanskje ikke lett å svare på, like lite som vi vet om Eirik eller Tord har bodd på Kjøset.

Den første brukeren og den første sikre av slekten på Kjøset er en Gudbrand som er nevnt i skattelister 1514 og 1528.

Så kjenner vi riktignok ingen før 1594 da brukeren heter Torggrim Engelsen. Da denne bl.a. har en sønn Gudbrand, og siden Torggrim selv har odel i garden kan en vel uten for store reservasjoner regne ham for en etterkommer av den eldre Gudbrand.

Torggrim kan kronologisk være dattersønn av Gudbrand i 1514-28 og sønn til Engels på nabogarden Holstad. Engels var bruker i 1557 og 60 og dessuten lagrettesmann ved flere anledninger, bl.a. i 1553 (DN IV nr. 133). Av seglomskriften kan vi se at farsnavnet har begynt på E. Engels kan derfor ikke være sønn av Gudbrand, men kanskje svigersønn.

Jeg er nok klar over at det i skattelistene 1557 og 60 også finnes en Engels Brekke. Brekke er også en av Kjøsets nabogarder, og Torggrim Kjøset kunne jo vært derfra, men nå vet vi at Brekke lå øde enda langt ut på 1600-tallet - riktignok

under Eng, men i 1557-60 kan Engels Holstad ha brukt Brekke-jord.

At en og samme mann føres opp på de gardar han bruker ser vi eksempler på også ellers f.eks. i matrikkelen 1647. Der er Syver (Findsen) Solberg i Kolbu nevnt enda han siden 1643 har eid og bodd på Snipstad. Han er da også nevnt der i 1647.

Holstad er nevnt første gang i 1528. I Gjengjerden det året heter brukeren Krake. 18. mai 1541 vitner en Ragnhild Holstad at hun og hennes husbonde Kjetil ofte har lånt Arne Hørland kalvskinn til å betale landskylden av ødegården Skeidshagen i Totenvika (DN XXI nr. 85).

Her kan jo Kjetil være feillesing for Krake, men det kan også være at Kjetil er Krakes sønn eller gift med Krakes enke. Krake er et svært sjeldent navn, så det kunne være fristende å regne lagrettesmannen Eirik Krakeson som er nevnt i et annet brev i 1541 for sønn til Krake Holstad. Engels E. Holstad kunne da være sønn av denne Eirik Krakeson, men noe mer enn en antagelse kan jo ikke dette bli. (Se tavle I).

Torgrim Engelsen var bruker til sin død i 1623. Skiftebrevet etter ham er det eldste av sitt slag på Toten og bør referers i sin helhet:

"Sex Lagrettesmænd paa Toten samt sorenskr. Nils Sommer gjør vitterligt at de efter lovlig anfordring og i nærværelse af Peder Jenssøn Foged over Hadelands Fogderi holdt arveskifte paa Kjølsset 7. November 1623 efter Thorgrim Engelssøn, hvis børn og arvinger samtlige var tilstæde nemlig: Jon, Oluf, Gulbrand og Engelbret Thorgrimssønner. Anne Thorgrimsdatter, sal. Murette Thorgrimsdatters børn (Brønnild Halvors-søn, Ragnhild, Inge, Helge, Murette og Guri Halvorsdøtre), samt Helge Thorgrimsdatter, hvilke opgave odelsgodset nemlig i hovedbølet Kjølsset 2 skpd. 1 fj., i Narum i Kolbu 1 1/2 fj, øde Rud ved Kjølsset 1 fj., Holen derved 1 fj., altsammen bygsel-gods uden den ene fjerding i Rud. Summa 3 pd. 1/2 fj. Godset skiftedes saaledes, ældste broder Jon fik i hovedbølet Kjølsset 1/2 pd., anden broder Oluf 1/2 pd. sammesteds, 3dje broder Gulbrand 1/2 pd. sammesteds efter sin egen begjering, skjønt Narum var ham tilbuddt saa langt den strakte, men han vilde ikke modtage samme. 4de broder Engebret fik 1/2 pd. i Kjølsset. Ældste søster Anne fik 1 1/2 fj. i Narum regnet mod 1 fj. i det andet gods i "Vigen" som er kjendt for "Aasæde og

134

Tavle I

Kræke
Holstad 1528

Eirik krækesson
Lagr. mann 1541

Gudbrand
kjølset 1514-28

Engels E. = Engels x dtr.
Holstad 1557/58 Brekke 1557/58
lagr. mann

Torggrim Engelsen
kjølset 1594
+ 1623

x Sidsel Olufsdtr.

Torggrim
kjølsets
segl 1594

Jon Torggrimsen Hveem

Oluf Torggrimsen kjøset

Gudbrand Torggrimsen kjøset

Engelset Torggrimsen kjøset

Anne Torggrimsdtr.

x Erland Haagemen Fjehstad

Marte Torggrimsdtr. + før 1623

x Halvor Alm

Helga Torggrimsdtr. + 1657

x1) Elling Hveem

x2) Abraham Bottelsen Hveem

ufrossen jord" medens Narum eragtes for "Aarvandt og frossen jord". Marettes 5 børn fik som Moderens lod i hovedbølet Kjølsset 1 fj. yngste søster Helge fik Holen der aarlig renter 1 fj. tunge i Landskyld. Dog om Narum kjendes bedre end Holen skal hun med ældste søster have halvparten af den del den kan være bedre end Holen. Da hver havde faat sit var enda 1 fj. tilovers i Rud øde hvilken ældste broder Jon begjærede at nyde for sin besværlige Ryttertjeneste i sidste Svenske Feje, da han for Faderens gods havde lidt meget ondt paa Tog og Vagt. Dog vilde han ogsaa være fornøjet med penge herfor. Søskendene undte ham Fjerdingen i Rud hans Livstid, efter hans død skulde den skiftes mellem samtlige odelsarvinger, hvilket hans to svogre Erland Fjeldstad paa sin hustru Anne Thorgrimsdatters vegne og Halvor Alm paa sine børns vegne samt alle brødrene samtykte dog skal ingen befatte sig med mere end halvdelen af Landskylden saalænge deres moder Sidsel Olufsdatter lever, Fjerdingen i Rud alene undtagen."

Sakefallslistene som vi finner i lensregnskapene i Riksarkivet utfyller litt om personlighetene vi møter i dette skiftet - på godt og vondt.

1613/14:

Annammedtt aff Thorgrim Kjølssetter som vforsiuunligenn kom for schade, och ihiellslogh Peder Bellerud och formedels sin Allerdøm schyllt paa konng. Mayth. naadigst behaug, aff erlig och velburdig mannd Eenuolld Kruusse, Norgis Rigis Stattholder, bleff benaadigitt til freed, dog att bøde ephther sin høyestes formuffue penningen 80 dlr.

Sammenlignet med kuprisen den gang som lå på 3-4 rd., må 80 rd. virkelig ha vært en bot som ble merket.

1623/24:

Guldbrand Thorgrimsen paa Kjølssetter for Bloduide hand gjorde Knud Olluffsønn der sammestedtts, gaff Pendinge 2 dr.

1629/30:

Annammett aff Erich Torgrimsenn Kjølseter for et drab hannd langsommelige tid forledenn haffuer gjort paa Oluf Iffuersens hvorfor hannd sidenn aff 12 Mennd och schrifuerene er frikienndt, dogh at hannd sig for enn biligh sonningh till konng. Mayestt. for saadannt hans begangne

schulle jndstille, Er da effter min gunstige Hosbonnd Welb. her stadtholders Naadigste beuilning och tilladelse med hannem affsonnit for Peninge 60 dlr.

Noen Erich Torgrimsen kjenner vi ikke på Kjølsset. Det er vel derfor helst feil for Embret-Engebret som var navnet på 4. sønn i 1623.

Ut fra det som er nevnt før om Torgrim Engelsens mulige opprinnelse, skulle en nesten vente å finne en Erik på Kjølsset, men det er da rart at denne ikke er nevnt i skiftet i 1623.

Er det derimot Engebret Torgrimsen som har begått dette drapet kan det være grunnen til at han forlot Toten for noen år og søkte lykken i Land, kanskje hos slektninger. Men drapet "for lang tid tilbake" kan da ikke være så veldig langt tilbake i tiden, siden Engebret var født omkr. 1605.

Kjølsset-gods i Land

I Norsk Slekthistorisk tidsskrift (NST bd. XII s. 205-206) kan vi lese om Bjørnstjerne Bjørnsons farsslekt. Han hadde slektsrøtter på bla. Ske i Land. Fra en sak om søndre Lomsdalen i Land 27.4.1713 får vi greie på en god del av slekssammenhengen. Bla. henvises det til et brev av 29. sept. 1647 da Ole Knudsen Nordre Lomsdalen på hans søskens og Engebrikt Torgrimsen på hans hustrus vegne solgte Søndre Lomsdalen til Jacob Eggertsen Stockfleth som var rådmann i Christiania.

At denne Engebrikt Torgrimsen er Engebret Kjølsset er det ingen tvil om, for i skattelisten 1648 kan vi om de som skatter av Kjølsset bla. lese: "Engelbreth og hans medarvinger i Søndre Lomsdalen i Land 1/2 pd. tunge".

Derimot er det mer usikkert hvem Engebrets kone var. Det mest nærliggende er kanskje at hun var søster av Ole Knudsen Lomsdalen men representert spesielt ved mannen siden hun var myndig og gift i 1647.

Nå kan det kanskje også se ut som om Engebret har giftet seg med en fjern slektning. Vi vet nemlig at blant de som har eiendom i Kjølsset, er en Oluf Sivesind i 1612 og 1614. Han eier da 1 fjd. i garden (foruten 1 pd. i Sivesind og 1 fjd. i Ske). Det må være hans gods som vi i 1615 finner hos Peder Lomsdalen i Land. Han har da nettopp 1 fjd. i Kjølsset (og 1 fjd. i Sivesind). Kanskje Peder er sønn eller svigersønn av Oluf Sivesind.

Det samme godset skatter Knud Nilsen Ske av i 1624. Det har vært antatt at han har vært gift (1. gang) med Peder

Table 2

Oluf
Sivesind

- 1612 - 14 -

1 fjd i kjøbet

1 fjd i Ske

1 pd i Sivesind

Nib Taraldsen
Ske

- 1577 - 1599 -

x Aarte Eivindsdtr
- 1577 -

Peder
Nordre Lomsdalen

1615 1 fjd i kjøbet

1 fjd i Sivesind

Erland Niben
Ske
+ ugift
og barnløs

knud Niben
Ske

x 1) NN

1624

bl. a. 1 fjd i kjøbet

1 fjd i Sivesind

Ole knudsen
Nordre Lomsdalen
fo. 1611

spøken, bl. a. NN

x Engbret
Torgriksen
kjølset.

Torgrim
Engbretsen
kjølset

fo. 1636

Aarte
Engbretsdtr.

- 1677 -

Lomsdalens datter. (Se tavle II).

Jeg er vel ikke den rette til å vite så mye om Landsslekter, men det er ting som kan tyde på at Peder Lomsdalen kan ha giftet seg med Oluf Sivesinds enke. Knud Nilsen Ske kan da ha vært gift med Peders stedatter, en Olufsdtr. fra Sivesind, noe som forklarer at eldste sønnen til Knud får navnet Ole, men, her blir det også en del om, men og hvis.

Andre "ekteskapsproblemer"

Også et par av Engebret Torgrimsens broderbarn skaffer seg ektefeller som det lenge var vanskelig å finne ut hvem var. Oluf Torgrimsens datter Marte var gift med en Svend Haraldsen mens Gudbrand Torgrimsens sønn, Engebret, var gift med ei Anne Haraldsdatter.

I utgangspunktet var det fristende å regne disse Haraldsbarna for søsken, men hvor kom de fra?

Et skifte på Søndre Sullestad 28. januar 1659 syntes å gi løsningen. Da var det skifte etter Barbra Sullestad som med sin mann Harald hadde 2 barn Per og Torbjørn Haraldssønner. Av utestående hadde hun gjeld til Engelbret Kjølset 1 daler og til Svend Sullestad 4 daler.

Det synes klart at Svend Sullestad må være sønn på garden men at han etter 1659 søker lykken andre steder. Hvor? Og hvorfor gjeld til Engelbret Kjølset?

Vi leser videre i skiftet:

"Nu befantes Tou af faderens børn at være giftt och hver bekommet i hiembmengafue En koe, Hvorfor er først udlagt til dj Andre børn Per och Torbjørn Haraldssønner samt Kiersten Halfuordzdr., med hans forige quinde Aufflet til en huer - En koe j hiembmegafue".

Harald Sullestad som fremdeles levde i 1659, var følgelig gift før sitt ekteskap med Barbro og hadde med sin 1. kone 2 barn som var gift i 1659 og datteren Kirsten. Det står virkelig: Kirsten Halvorsdtr. i skifteprotokollen på Statsarkivet i Hamar, men teksten ellers beviser klart nok at dette er skrivefeil for Haraldsdtr.

Den ene av de 2 gifte barna må være Svend som følgelig er en Haraldssønn, men som ikke fortsetter som bruker på Sullestad. Den andre av de 2 gifte barn kan da være Anne

Haraldsdr. Kjølsen. Det forklarer at Engelbret Kjølsen er nevnt i skiftet på Sullestad og gjør det naturlig at Svend etter at han reiser fra Sullestad, blir bruker på Kjølsen.

Nå har jeg også tidligere hevdet at tingbøkene er en kilde som slektsforskerne bør benytte mer. Under en sak av 23. sept. 1681 om sameiet mellom Helgestad, Skramstad og Moldberg i tingbok nr. 16 for Toten, folio 26a. ff, var det innkalt flere vitner. Om vitne nr. 5 Svend Kjøsett, står det at han "er barnefødt paa Sulestad, ved 60 aars alder, kom fra Sulestad for 24 Aar siden".

Teften var ikke så helt gal denne gang heller, kanskje er den rett for Anne Haraldsdatters del også. Tiden får vise det. (Se tavle nr. 3.)

Tavle 3

Harald
Sønne Sullestad
- 1640 - 60 -

x1) NN

x2) Barbro
+ før 28.1. 1659

Svend Haraldsen
kjølset

Per Haraldsen

Anne Haraldsdr.

Torbjørn Haraldsen

x1) Erik

x2) Engelbret
Gulbrandsen
kjølset

Artikkelen fortsetter
i neste nummer.

Kirsten Haraldsdr.

Abraham Nilsen Alvstadhagen m.m.

Av John J. Jacobsen, Oslo

Jeg er meget takknemlig for Reidar Reinsvøllsveens besvar-else av mitt spørsmål 113B i Tidsskrift for Vestoppland Slekts-historielag nr.1 1987. Sammen med de to Jaatun-artiklene i 4 1986 og 1 1987 har dette gitt meg en mengde nye opplysninger. Jeg har allerede skaffet meg noe Tokstad-stoff fra Veldre Bygdebok og så får jeg se hva jeg kan finne ut om Torgrim Engelsen Kjølset, Sidsel Olufsdtr. og Kari Evensdtr. Alvstad senere. Det kunne nok komme godt med hvis opplysninger om disse tre fantes noenlunde lett tilgjengelig.

Min avstamning fra Abraham Nilsen Alvstadhagen går gjennom datteren Mari f. 1738. Hun bodde på Blikset da hun ble gift med Peder Eriksen Stubberud av Stensli/Berg-slekt. Deres sønn Even Pedersen gift med Berte Olsdatter Stensli fikk datteren Agnete i 1800/1801, og hun tjente ca. 1830 på Østigar'n Rud i Nittedal og ble gift med enkemann og gard-bruker Ole Pedersen Rud. Disse er mine tip-oldeforeldre. Peder Eriksens aner har jeg god oversikt over, men Berte Olsdatter Stensli som helst tjente på Stensli i 1800 har jeg lite greie på, ennå. Hun kan vel komme fra hvor som helst i Mjøsområdet. Jeg har kontrollert alle faddere uten noe entydig resultat. Berte Olsdatter dør en sønn - Brede og det samme gjør en av Stenslibrukerne. Dette er kanskje et spor, da jeg har inntrykk av at dette ikke er vanlig Toten-navn.

Jeg har merket meg at det er interesse for finnebosetning, og legger ved en artikkel av Olav Tveter i Romerike Ættehi-storielags Årbok IV som er siste bind. Her kan nok mye av stoffet være det samme som i de Olav Tveter-artikler som er nevnt i tidsskrift 1 for 1987, men jeg tror det her er nytt stoff fra områder lenger sør på Romerike. Det var en god del bevegelser i finnene, og jeg vet at Nordmarksfinnene i Nitte-dal/Hakadal hadde slektsforbindelser til både Modum og Toten.

Noe nyere enn Tveters artikkel er Birger Kirkebys to bygdebøker om Nittedal og Hakadal. Her finnes mye stoff om finner og finneslekter spredd utover i begge bind. Det dreier seg mest om husmannsplassene i Nordmarka, men også på gardar i Hakadal, som Nøkleby og Elnes.

Om Hans Skikkelstad i Vardal

Av Per Braastad

Det er i år 155 år siden Hans Skikkelstad sammen med Ole Hund grunnla "Brusveen Spiger- og Staaltraadfabrik" i 1832, som senere ble den verdensomspennende bedrift O. Mustad & Søn.

Hans Skikkelstad var født på garden nedre Braastad i Vardal den 4. september 1787 som yngste sønn av Hans Haldorsen Braastad og 2. hustru Mari Pedersdatter Lille-Aadnes. Hans Haldorsen Braastad eide og brukte både nedre Braastad og nedre Aalstad, da hans far Haldor Endresen Braastad i 1728 giftet seg med gardjenta på nedre Aalstad, Marit Michelsdatter, en datterdatter av Ole Tordsen Bratt på Aalstad. Hans Haldorsen Braastad 1734-1800 var først gift med Margrethe Jensdatter Sogstad fra Toten 1734-63 og deres sønn Jens Hansen ble gift til Fauchald på Toten og ble far til den kjente stortingsmannen Peder Fauchald. Hans Haldorsens annen kone Mari Pedersdatter 1747-1804 var søster til den kjente kunstmaler Peder Aadnes i Land.

Den eldste sønn til Mari og Hans Braastad var Haldor som overtok nedre Aalstad og giftet seg med gardjenta på Øvre Aalstad så det ble én gard igjen. Dattera Marte Hansdatter ble gift til Klundby i Biri og sønnen Peder Hansen overtok nedre Braastad. Den yngste sønnen Hans Hansen overtok Skikkelstad i 1809 etter sin tante Anne Skikkelstad, ble adoptert av henne og tok navnet Skikkelstad. Alt i 1810 var han regnskapsfører i allmenningen og 1814 var han med i valgmettet på Hunn for å velge utsendinger til riksforsamlingen på Eidsvoll. På Skikkelstad drev han klokkestøperi. Kirkeklokken til Hunn kirke som ble innviet i 1821 er støpt på Skikkelstad. Den henger nå i Gjøvik kirke.

I 1833 møtte han på Stortinget og i 1837 ble han valgt til Vardals første ordfører. Det første formannskapsmøtet ble holdt på Skikkelstad. - Hans Skikkelstad ble i 1813 gift med Marthe Etnestad fra Biri 1793-1877, datter av Gudbrand Olsen Etnestad og Christiana Fredericka Unger.

Sønnen Nils druknet i Hunnselva bare 20 år gammel og datteren Anne Marie 1816-1890 ble gift med lensmann Ole Mustad 1810-1884 som overtok Skikkelstad. De flyttet til

Brusveen 4/4 1841 og solgte senere Skikkelstad. Hans Skikkelstad døde 29. mars 1843 og fabrikken i Brusveen fortsatte under enkens og svigersønnens ledelse som firma O. Mustad.

Ole Mustad var den 7. og siste lensmann i Vardal av Mustadslekten. Han var sønn av Haavel Eriksen Mustad fra Kaas i Veldre og Kari Tollefsdatter Bjørnstad, Toten, enke etter Ole Haavelsen Mustad. Gjennom sin mor Kari Tollefsdatter stammer Ole Mustad fra den gamle slekta på Mustad. Hans fars slekt kan over Kaas, Lier og Fjellstad på Ring føres tilbake til sira Brynjulf Haraldsson som var pavelig utsending og døde i Avignon i 1348.

Aner for:

1. Hans Skikkelstad 1787-1843.

Foreldre:

2. Hans Haldorsen Braastad 1734-1800 g 2 m:

3. Mari Pedersdatter Lille Aadnes fra Land 1747-1804

Besteforeldre:

4. Haldor Endresen Braastad f. 1690 + e. 1758.

5. Marit Michelsdtr. Aalstad 1707-1758

6. Peder Østensen Lille Aadnes 1712-1782

7. Anne Haraldsdtr. viker 1711-1773

Oldeforeldre:

8. Endre Haldorsen Braastad 1650-1727

9. Kari Svendsdtr. Stor-Aadnes 1658-1741

10. Michel Christophersen på nedre Aalstad.

11. Marit Olsdtr. Aalstad

12. Østen Pedersen Lille-Aadnes 1678-1720

13. Berthe Pedersdtr. nedre Skiager

14. Harald Olsen Viker 1661-1723

15. Kari Pedersdatter Skjervum, Vardal 1673-1751

Tippoldeforeldre:

16. Haldor Endresen nedre Braastad 1603- g 2 m:

17. Marthe Amundsdr. nordre Braastad

18. Svend Alfson Stor-Aadnes fra Løken i Land + 1663 g 2 m:

19. Olaus Madsdr. Mæhlum i N. Land

20. Christopher Olsen Mustad ?

21. Ukjent

22. Ole Tordsen Bratt, Aalstad 1633-1692, fra Heidal

23. Mari Andersdr. Prestegard, Heidal + 1672

24. Peder Olsen Lille-Aadnes 1640-1708
25. Barbro Haaversdtr. (Askvig) Skude 1648-1720
26. Peder Christensen nedre Skiager 1638- fra Lunde, Torpa.
27. Ukjent
28. Ole Haraldsen Vikar 1634-1706
29. Gudbjør Engebretsdtr. Kapperud + 1697
30. Peder Simensen østre Skjervum 1640-1715
31. Anne Tordsdtr.

Tipptippoldeforeldre:

32. Endre Knudsen Braastad ca. 1570-1643
33. Ragnhild Haldorsdtr. Felde, Torpa
34. Amund Jensen nordre Braastad 1584-e.1669
35. Berte Oldsdtr.?
26. Alf (Løken i Land eller Rud i Jevnaker)
37. Ukjent
38. Mads Nilsen Mæhlum, Nordre Land + 1660
39. Sigrid Eriksdtr.
40. Ole Michelsen Mustad?
41. Karen Arnesdtr. Tomle?
42. Ukjent
43. Ukjent
44. Tord Tordsen Bjølstad, Heidal + 1675
45. Ingrid Olsdtr. Slette, Heidal + 1672
46. Ukjent
47. Ukjent
48. Ole Eriksen Bardalen på Lille-Aadnes 1608-1672
49. Olaug Pedersdtr. Lille-Aadnes 1605-
50. Haaver Bjørnsen Skude 1615-
51. NN Lychsdtr. Askvig
52. Christen Danielsen Lunde 1584-1666
53. Ukjent
54. Ukjent
55. Ukjent
56. Harald Olsen Vikar fra Esbjug, Nordre Land
57. Ukjent
58. Engebret Gudbrandsen Kapperud
59. Gudbjør Endresdtr. Bardalen? eller Broner?
60. Simen Skjervum, Vardal + 1657
61. Gergitte

62. Tord
63. Ukjent.

Hans Skikkelstads etterkommere

Sønnen Nils Skikkelstad f. 28/9-1814 druknet i Hunnselva 31/7-1834.

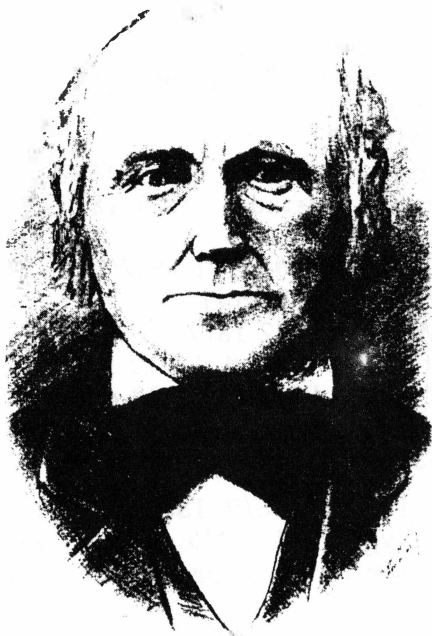
Datteren Anne Marie Skikkelstad f. 16/6 1816 død 24/1 1890 ble gift 6/4 1836 med Ole Mustad f. 12/3 1810 død 24/2 1884, sønn av Haavel Eriksen Kaas på Mustad og Kari Tollefsdatter Bjørnstad, enke etter Ole Haavelsen Mustad. Ole Mustad var lensmann i Vardal, fabrikkeier, stortingsmann, gardbruker først på Skikkelstad og senere i Brusveen. De hadde tre barn:

a. Hans Mustad f. 26/1 1837 d. 27/2 1819, fabrikkeier med store bedrifter i mange land, firma O. Mustad & Søn. Gift 1. 14/10 1869 med Clara Lorentz Marie Henriette Hovind f. 8/9 1848 d. 3/12 1871, datter av overtollbetjent Ole Larsen Hovind og Berta Katarina Sørensen. - Gift 2. 3/9 1872 med Marie Bernhardine Heyerdahl f. 2/2 1844, d. 24/9 1922, datter av sogneprest Halvor Christian Heyerdahl og Bergine Mathea Fredriksen. To sønner i 1. og fire sønner og tre døtre i 2. ekteskap:

1. Ole Mustad f. 7/8 1870 d. 5/1 1954
2. Hans Clarin Hovind Mustad f. 22/11 1871 d. 1/1 1948
3. Halvor Hieronymus Heyerdahl Mustad f. 31/5 1873 d 3/5 1893
4. Halfdan Magnus Mustad f. 9/6 1874 d. 21/1 1967
5. Marie Mustad f. 16/12 1875 gm Ole Berner
6. Wilhelm Martin Christie Mustad f. 8/2 1877
7. Nicolai Christian Mustad f. 26/12 1878 d. 13/10 1970
8. Gina Katharina Heyerdahl Mustad f. 6/10 1882 d 7/1 1974 gm skipsreder Henrik Cecil Smith
9. Kathinka Mustad f. 6/9 1884 gm dr. Anton Sunde

b. Halfdan Mustad f. 10/12 1838 d. 26/9 1887, gift 17/10 1862 med Johanne Marie Nygaard f. 19/5 1841 d. 22/12 1914, datter av Anders Nilsen Nygaard og Marthe Johanesdtr. Viken.

- c. Christian Mauritz Mustad f. 28/2 1848 d 26/12 1913, cand. jur 1872, overrettssakfører, stortingsmann og gardbruker på Torke i Vardal, gift 24/12 1882 med Maren Marie Hougsrud f. 9/11 1860 d. 17/6 1917, datter av Steingrim Hougsrud og Hanna Skougstad. Sju barn:
1. Ole Stein Mustad f. 7/12 1884, ingeniør i USA.
 2. Halfdan Johan Mustad f. 4/2 1888 d. 1906 i USA
 3. Marie Mustad f. 19/4 1890
 4. Hans Mustad f. 13/3 1893 d. 15/3 1923, gardbruker på Torke.
 5. Erik Mustad f. 14/7 1895 d. 12/4 1977, ingeniør, Stange.
 6. Sigbjørn Mustad f. 19/4 1897, cand. jur 1920, høyesterettsadvokat i Gjøvik 1926, stortingsmann 1937-45, sjef Statens revisjonskontor i London 1942-44, lagdommer i Agder 45-46, styreformann i A/S Union Co. fra 1947.
 7. Haldis Mustad f. 10/7 1899 gm Edvard Aslaksen.

Hans Skikkelstad (1787—1843) grunnla «Brusveen Spiger- og Staaltrådfabrik» i 1832 sammen med bonde Ole Hund som eide grunnen der fabrikken ble anlagt. Skikkelstad var bonde, handelsmann og politiker. Han var stortingsmann i 1833 og var Vardals første ordfører fra 1837.

INNFLYTTING TIL VESTRE TOTEN

1830

1. 6. juni Ole Andersen, 34 år, fra Lunden i Østre Toten, kom "for at bruge og beboe sin tilkjøbte Gaard Qvigstad", sammen med sin kone Maria Nielsdatter, 28 år og datter Olia 3 år. Kone og datter var før flytting bosatt i Faulkaldstuen.

4. 20. mai, Agathe Julsdtr. 19 år, kom for å tjene, kom fra Boshem i Nord Aurdal og bosatte seg på Hellingstad.

5. 24. april Peder Sønsteby, kom for å bosette seg på bygda fra Modums blåfarveverk, men født på Toten og bosatte seg på Sønsteby.

6. Gulbrand Andersen 33 år, kom for å bosette seg her sammen med sin kone Marthe Hansdtr. 27 år og datter Maria 2 år, kom fra Eggeeiet i Gran prestegjeld, født sammesteds.

7. 2. nov, Anders Enersen, 41 år, kom for å bosette seg, "fra Fæstningsarbeide paa 3 Aar i Christiania for Tyveri", født i Holje i Vestre Toten, bosatte seg på Nøkleby, innerst og skredder.

8. 6. mai. Pige Maren Hansdtr. 30 år og sønnen Hans Christian Thomassen, 14 år, kom for å tjene, fra Nes på Hedmark, hun født i Lier sogn, bodde på Gålåseie, Nes, Hedmark og bosatte seg på nedre Røse.

9. 14. juli, Gardbruker Jacob Trulsen 25 år, kom for å bosette seg, kom fra Sæter i Norderhaugs prestegjeld sammen med kone Anne Ellingsdtr. 59 år, bosatte seg i Hestehagen.

10. 6. juli, ungkar Ole Andersen 34 år, kom for å bosette seg, han fra Lunden i Østre Toten og Pigen Maria Nilsdatter 28 år fra Faulkaldstuen med datter Olia Olsdtr. 3 år. Bosatte seg på Kvikstad.

11. 7. juli. Ungkar Jens Hermandsen, 34 år, kom for å bosette seg fra Lalumseier i Stange prestegjeld, 34 år, bosatte seg i Torsrudhagen.

12. 16. Desember. Enke Johanne Nilsdatter, 48 år, kom for å tjene samme med sønnen Gulbrand Gulbrandsen fra Gran på Hadeland, bosatte seg på Einastranden.

1831 er det ikke registrert noen innvandrere til Vestre Toten.

1832

1. 20. april Even Andersen 21 år, kom for å bosette seg og inngå ekteskap med Inge Andrea Øverby, kom fra Ånnerud i Vardal, bosatte seg på Øverby.

2. 11. august. Pige Kari Jakobsdtr. 33 år, kom for å bosette seg, fra Sundgården i Øyer, bosatte seg på Presterud.

3. 18. sept. Pige Gunild Knudsdtr. 23 år, kom for å tjene, fra Madslangrud i Land. Bosatt på Furusetetier.

4. 12. oktober, pige Maren Nilsdtr. 21 år, kom for å tjene og inngå ekteskap, kom fra Øksne i Land.

5. 18. okt. Gbrdtr. Anne Carine. 19 år, kom for å bosette seg og inngå ekteskap med gardbruker Paul Andreas Gran østre, kom fra Vårnes i Vardal, hun er født her på Toten, bosatte seg på Gran østre.

6. 20. nov. 1831. Pige Berthe Johannesdtr. 17 år, kom for å bosette seg og inngå ekteskap med Peder Olsen Koukelsrud, kom fra Stensli i Østre Toten, bosatte seg på Koukelsrud.

7. 24. febr. Ole Knutsen 18 år, kom med sine foreldre for å bosette seg på Hegernes, kom fra Holmens prestegjeld. kom sammen med broren Peder Knudsen 16 år.

9. 16. des. Enke Dorthe Tollefsdtr., kom for å tjene, fra Mosager? i Vangs prestegjeld, til Stenberg hos amtmann Weidemann.

1833

1. 28. mai Marte Pedersdtr. 24 år kom for å bosette seg og inngå ekteskap med Johannes Larsen Flikkeshaug, kom fra Øgåsen i Vardal til Flikkeshaug.

2. 30. juni. Ektefolkene Tollef Evensen og Kjersti Trulsdtr. kom for å bosette seg, kom fra Modums Blåfarververk, de har ellers vært bosatte på Sangnes, og nå på Blili, Eina.

1834

1. Ungkar Ole Hansen 31 år, kom for å bosette seg og inngå ekteskap med Anne Jensdtr. Vestrum, fra Sogstad i Vardal og født på Glæstadeie i Vardal, bosatte seg i Negårdshagen.

2. 14. febr. Karen Johannesdtr. 16 år, kom for å tjene, konfirmert i Land hvorhen hun var flyttet for kort tid siden. Bosatte seg på Negårdshagen.

3. 22. November Pernille Valdemarsdatter Seierstad 29 år, kom for å inngå ekteskap med Martin Christiansen Skaugerud, kom fra Seierstad i Østre Toten hvor hun var født, bosatte seg på Skaugerud.

4. 19. april Eli Karine Andersdtr. Tetrud på Hadeland, kom for å inngå ekteskap med Mathias Nyseth, bosatte seg på Nyseth.

5. Ole Hansen 31 år, boplass Negårdshagen.

Sirkulaar 1830.

1. juni 6-	<i>Olav Andersdatter</i>	34	<i>for at kjøpe og beholde sin tidligere kvote Qvithed</i>	<i>Lundens i Østfold Tolud. Forsikringskassen i de</i>
2. juli 1-	<i>Olav Hansen</i>	28		
3. juli 1-	<i>Olav Andersdatter</i>	3		

Huset i Hamar der Statsarkivet
høll tell.

Slekt for utvandret Jevnakermann

Spørsmål og svar: Jeg hadde forleden besøk av familien jeg bodde hos da jeg studerte på Gjøvik. De hadde sommeren 1986 vært i USA og traff der en mann som hadde prøvd å finne slektninger i Norge. Denne karen hette Irvin Halbakken og hans oldefar, Anders Ellingsen, utvandret fra Rudseie eller Veloeie i 1868. Irvin Halbakken har ved henvendelse til Statsarkivet på Hamar fått noen opplysninger men det han er interessert i er om det finnes slektninger av han nå. Over-sender opplysninger og håper at det er muligheter til å finne ut noe av dette. Vennlig hilsen Per Ole Rønning, Jevnaker.

Arne I. Brorson, Jevnaker har gitt dette svaret: Familien Hallbakken. Anders Ellingsen Hallbakken var ganske riktig født i Rudseie 6/12 1846 og han ble gift 6/6 1868 i Jevnaker med Mari Johansdtr. fra Gran f. 31/1 1847. Anders var sønn av Elling Lagesen Svendsbråten og Mari Larsdtr. Ruud. Han hadde disse søsken:

Ingeborg f. 15/11 1842, døpt 27/11 1842, død 6/3 1845.

Ingeborg f. 6/12 1846, døpt 31/1 1846, konfirmert 25/5 1862, tvilling med Anders.

Iver f. 10/11 1849, døpt 16/12 1849, tvilling med Johan.

Paul f. 7/2 1853 døpt 3/4 1853.

Ingen av de tre siste guttene er konfirmert i Jevnaker/Lunner, så familien må være flyttet fra bygda etter 1862, men kirkebøkene inneholder ikke opplysninger om hvor de er flyttet, så jeg vet ikke noe om dem. Ingen av Anders' søsken er gift i Jevnaker. Anders' far, Elling Lagesen kan jeg ikke finne født i Jevnaker. I følge oppgitt alder ved inngåelse av ekteskap skulle Elling være født omkring 1807, men jeg har ikke funnet ham som født hverken det året eller de nærmeste årene omkring, så jeg går ut fra at han var innflytter. Han var artillerist, og kan ha vært stasjonert ved Moesmoen før han giftet seg. På denne måten er det umulig for meg å finne ut mer om Anders Ellingsen Hallbakkens farsslekt.

Hans mor derimot, Mari Larsdtr., var datter av Lars Andersen Ruud. Denne slekten gikk ut på Ruud da Maries bror Anders, som hadde gården, reiste til USA i 1850 etter å ha solgt gården. Han var gift med Pauline Jensdtr. Velo og hadde med henne sønnen Lars. I senere ekteskap hadde han ytter-

ligere 3 gutter, og alle fire ble med til USA.

Pauline tilhørte samme slekt som nåværende eier av Velo, Paul Jensen Velo, og Anders Ellingsens etterkommere er således fjernt skyldt dit. Slekten på Ruud som Mari tilhørte ble spredt både til Hadeland og Ringerike. Den gren som kom til Ringerike har senere utløpere til Jevnaker og er kommet tilbake til Ruud gård ved Marit f. Lønneid, så også den veien er det slekt i Jevnaker.

Anders Ellingsen Hallbakken var gift med Mari Johansdtr. f. 31/1 1847 i Gran. Hun var datter av Johan Hansen Heier i Gran og Marte Olsdtr. Kjørveneie. Mari hadde disse søsken:

Ole Johansen f. 13/6 1845 i Lunner.

Hans Johansen f. 16/12 1848 i Gran

Fredrikke f. 7/10 1851 i Gran

Johan Fredrik f. 25/2 1854 i Gran.

Når det gjelder Ole Johansen så reiste han visstnok til USA og tok navnet Carlsrud. Han ble gift i Norge med en Ellen f. 1853 hvis etternavn jeg ikke kjenner. De hadde i alt 11 barn hvorav 2 ble født i Norge:

John f. 1877, Thora f. 1879. De øvrige er født i USA nemlig: Reinhart f. 1880, Fred f. 1882, Anna f. 1884, Tillie f. 1886, Minna f. 1888, Hilmer f. 1889, Albert f. 1891, Olga f. 1893 og Ella f. 1895.

Jeg hadde for 3-4 år siden besøk av Don og Wilma Carlsrud, bosatt i Wahpeton i Nord Dakota. Han snakket godt norsk, og var på leting etter slekten sin. Han var visstnok sønn av forannevnte Hilmer Carlsrud. Jeg forsøkte å finne fram til slekten Carlsrud, men lyktes ikke, da det visstnok ikke var Carlsrud i Jevnaker. Mari Johansdtr. som var gift med Anders Halbakken, var således søster til Don Carlsruds bestefar.

Av Don Carlsrud fikk jeg Anders og Mari Halbakkens livshistorie som jeg har kopiert og legger ved. Den forteller om deres ferd over Atlanteren og de farer de kom opp i der, om deres redning og om alle trivialiteter i deres nye hjemland inntil de fikk etablert seg og tilslutt fikk seg en prima farm og trygg tilværelse. Historien er fortalt av Anders i forbindelse med hans hustrus begravelse i 1930. Hans erindringer har nok sviktet på ett punkt. Han ble nemlig gift 6/6 1868, ikke 2/6 1867, så han har antagelig reist til USA i 1869 hvis det var året etter de reiste over.

Hans M. Næss, Gran svarte slik: Jeg har sett noe etter slekt til familien Hallbakken, men har ikke funnet slekt som lever nå, enda jeg har leita i folketellinger for Gran både for 1875 og 1900. Jeg tror de har reist til Amerika de fleste av dem. Men noe har jeg funnet:

Anders Ellingsens børdre Iver og Johan er ikke innført som konfirmerte verken i Gran eller Jevnaker, mens den yngste broren ble konfirmert i Gran 1867. Da bor han i Bjellaeiet, så da må familien ha flyttet dit litt før. De bor nemlig i Haldbakken ved folketellinga i 1865. Den ser slik ut:

Haldbakken under Ruud:

Elling Lagesen, husfar, husmann med jord 59 år,

Mari Larsdatter, hans kone 51 år

Johan Ellingsen, deres sønn 17 år

Ivar Ellingsen, deres, sønn 17 år

Paul Ellingsen, deres sønn 13 år.

Den eldste søstera, Ingeborg Ellingsdatter, er tjener hos Iver Andersen Grinda i vestre Gran ved folketellinga 1875. Jeg har ikke funnet noen av dem som gifte i Gran, så trolig har de reist fra bygda. Kanskje de eldste guttene ikke har vært med til Gran i det hele tatt. De var jo voksne da foreldrene dro til Bjellaeiet.

Familien til Anders Ellingsens kone Mari, var husmannsfolk, og de satt nok trangt i det, for da hennes bror Hans Johansen ble konfirmert i 1863, var han i legd på Kittelsrud, mens han var født på en husmannsplass under Gran prestegard. Ole Johansen som Brorson nevner, var født 27/9 1846 i Kittelsrudeiet, men bodde i nedre Fallangseiet ved konfirmasjon i 1861. Hans Johansen er oppført som skredderdreng på Kittelsrud ved folketellinga 1865, 17 år gammel. Den samme folketellinga viser for Berja under Fallang:

Johan Hansen, husmann med jord 53 år født i Jevnaker, Marte Larsdatter kone 64 år født i Gran og Maren Johansdatter 16 år. Her har folketellinga feil patronymikon for Marte, for hun er alltid ført opp med Olsdatter både ved barnedåper og konfirmasjoner i kirkeboka. Om Maren står det konfirmert 1864, født 13/1 1850 i Klæstadeie, ved konfirmasjon Fallangseie.

Elling Lagesen var nok ekte jevnakersokning, Han var født 6. juni 1809 og konfirmert 16 år gammel 1825. Foreldrene var Lage Joensen og Ingeborg Ellingsdatter Wirstad står det ved

barnedåpen, men Svendsbråten ved konfirmasjon, og begge deler er riktig, for Svendsbråten er en gard som kommer fra Wirstad.

I folketellinga for 1801 er den nevnt under Wirstad der det står: Lage Jonsen, gardbruker og bonde 31 år, Ingeborg Ellingsdatter, hans kone 30 år, Foldine Lagesdatter 1 år, Jon Hansen, livørsfolk 2. g. gift 62 år. Den 11. juni 1798 ble Lage Joensen Wirstad, dragon og Ingeborg Ellingsdatter Melaas viet.

Lage Joensen var født 1770 og døpt 17. juni. Foreldrene kalles Joen Hansen og Tolina Lagesdatter Svendsbråten. Lage hadde sikkert flere søsken, men jeg har bare sett litt etter dem og funnet Mari døpt 30. august 1767. Joen Hansen Svendsbråten og Tollina Lagesdatter nedre Vang giftet seg 19. oktober 1762.

Ingeborg Ellingsdatter Melaas var født 1770 hun også, og døpt 5. november. Foreldrene hennes hette Elling Gulbrandsen og Kari Moensdatter (Monsdatter) Melaas. Ved vielsen 13. oktober 1763 kalles de Elling Gulbrandsen Melaas og Kari Moensdatter Braaten.

Elling Gulbrandsen Melaas var trolig født før kirkeboka for Jevnaker starter, for jeg har ikke funnet fødselen hans. Flere gulbrandssønner og døtre fra Melaas gifter seg alt i 1730-åra, så de fleste barna der var nok født i god tid før 1718, men det er også noen fødsler der i 1719 og 1721 der faren heter Gulbrand.

Følgende tidsskrifter er på lager: 1984 nr. 3 og 4, 1985 nr. 2, 3 og 4, alle for 1986 og alle utkomne for 1987. Hefteprisen er kr. 12 for hefter til og med nr. 3 1985 og dernest kr. 25 pr. hefte. Vi er nesten utsolgt for manntall, men det er tanken å trykke oppatt tidligere hefter og manntall. Bestillinger skjer til Jan Eilert Jaatun, 2857 Skreia.

Så minner vi om at første høstmøte i slektshistorielaget på Gjøvik bibliotek blir torsdag 3. september kl. 18.30.

Stoff til tidsskriftet sendes: Arne Amundgård, 2846 Bøverbru.

ÅRSBERETNING 1986

Styret og tillitsvalgte

Lagets hovedstyre har bestått av: Ole M. Granum, formann, Arne Amundgård, nestformann/tidsskriftstyrer, Fredrik Dyhren, kasserer og Jan Eilert Jaatun, sekretær. Lokallagenes representanter til hovedstyret har vært: Hans Bjørnstad fra Gjøvik/Toten, Hans M. Næss fra Hadeland og Tormod Grønland fra Land. Vararepresentanter til hovedstyret har vært: Kari Nordal og Anne Marie Markussen.

Tidsskriftkomiteén har bestått av: Arne Amundgård, styrer, Reidar Reinsvollsvveen fra Gjøvik/Toten, Kari Nordal fra Land og Lars P. Skute fra Hadeland. Revisorer har vært: Berit Østby-Deglum og Magnar Roseth.

Valgkomiteén har bestått av: Arne M. Sandlie, Hadeland, Grete Bjørnerud Gjøvik/Toten og Kari Engelién Land. Arne M. Sandlie har fungert som lagets PR-sekretær i år. Det har vært avholdt 3 hovedstyremøter og 3 møter i arbeidsutvalget.

Lokallagene

Lokallagenes styrer har bestått av følgende: For Gjøvik/Toten: Hans Bjørnstad, formann, Per Braastad, Henry Hoel og Anne Marie Hasselknippe. For Hadeland: Hans M. Næss, formann, Gunvor Hilden og Arne M. Sandlie. Kontaktperson for Jevnakergruppa har vært Gudbrand Ruud. For Land: Tormod Grønland, formann, Helga Marie Rydland og Birger Olsen.

Medlemsaktiviteter

Laget har i år avholdt 27 ordinære medlemsmøter, fordelt på Gjøvik, Gran, Jevnaker og Dokka. Virksomheten på møtene har vært god, det har lyktes å få gode foredragsholdere på de fleste møtene, her kan nevnes især vår gruppe på Jevnaker som har vært meget dyktige i så måte. Gjøvik/Toten avdelingen avholdt et kurs for nybegynnere i feb/mars, dette samlet over 20 deltagere, kurset gikk over 5 kvelder med avslutning på Statsarkivet på Hamar. Vår formann på Hadeland, Hans M. Næss har stått i spissen for flere kurs i slektsgransking i år. Vår felles museumstur ble lagt til

Eiktunet i Gjøvik søndag 8. juni, der fikk vi en interessant omvisning av museumsbestyrer Anne Lise Svendsen, dagen ble avsluttet med et besøk i Eiktunets arkiv der det finnes mye fint stoff for slektsgranskere.

Spesielle aktiviteter

Søndag 24. august var vi på Valdres Folkemuseum og orienterte om laget, formannen orienterte om slektsgransking og slektshistorielaget. Lektor Jahn Børe Jahnsen kåserte om opplysninger som en skal være forsiktig med å publisere, Arne M. Sandlie orienterte om tekniske hjelpemidler som en kan bruke og Arne Amundgård svarte på spørsmål om tidsskriftet. Det var møtt fram ca. 40 interesserte og laget fikk over tjue nye medlemmer og fikk solgt mange hefter og manntall.

Laget deltok ved en utstilling på Eiktunet i samarbeid med flere lokale lag under markeringen av Gjøviks 125 års jubileum. For tredje året på rad deltok vi på Totenmarken, med salg av tidsskrifter, særtrykk og medlemsverving. Torsdag 27. november inviterte vi til et åpent møte med et kåseri av Jan Håvar Korshavn over emnet Gjøvik glass og Gjøvik glassverk, dette viste seg å slå an langt utover lagets medlemskrets.

Tidsskriftet

Tidsskriftet har gjennomgått en stor forandring i år, etter et noe mislykket forsøk på å trykke siste hefte i 1985 i offset ble det holdt et møte mellom formann, bladstyrer og trykkeriet, dette resulterte i et produkt som vi er blitt svært godt fornøyd med, dessverre har en del forsinkelser fra trykkeriet ført til at medlemmene har fått sine tidsskrift noe sent ved et par anledninger.

Sidetallet har øket fra 80 sider i nr 1 til 96 sider i nr. 3 og 4. Tidsskriftet har inneholdt ca. 80 artikler omkring slekt og slektsgransking. På grunn av trykking i offset har vi nå kunnet benytte fotografier i bladet.

Det er i år utarbeidet et person- og stedsnavnregister for de tidligst utgitte hefter. (1983 årgangen). På grunn av den store interessen for vårt tidsskrift blant medlemmene er vi nærmest utsolgt på tidligere utgitte nr. Laget vil få takke alle bidragsyterne til tidsskriftet, både artikkelforfattere og annonsører.

Spesialpublikasjoner

Laget har foretatt 3 nye utgivelser av prestemannntallene fra 1664-66, denne gang er det Aurdal, Slidre og Vang i Valdres, Disse inneholder ca. 1200 navn på den mannlige del av befolkningen i dette tidsrom. Som et tillegg er også tatt med fogdens manntall fra samme år.

Doktor Otto Adolf Fosmo har arbeidet med mellomalder-diplomer fra Toten og Vardal med tanke på en bokutgivelse. Vi og Toten Museum har hatt samarbeidsmøter om dette i år, men ennå er ikke materiellet klart fra Fosmo. Vi har imidlertid gått til innkjøp av fotografier av voksseglene som befinner seg på de aktuelle skinnbrev.

Lagets bibliotek

Laget har innkjøpt 34 stk. av Norsk Slettshistorisk Tidsskrift fra tiden før 1969, dette som et supplement til det som tidligere er innkjøpt, disse er fordelt på våre 3 lokallag. Vi har også kjøpt inn en mikrokortutgave av "Nordmændene i Amerika" fra Toten Museum, disse er også fordelt på våre lokallag.

Det er anskaffet 2 mikrofilm leseapparater i år, det ene står på Gjøvik bibliotek og det andre på Dokka bibliotek. Laget har mottatt flere gaver til sitt bibliotek fra medlemmene, vi vil her spesielt takke Per Braastad, Bjørn Herberg og Bjørn Alund for generøse gaver.

Økonomien

Lagets økonomi har vært preget av omleggingen av tidsskriftet, dette har krevd en større andel av medlemskontingenten enn tidligere. Laget vil få takke alle som har gitt oss bidrag, her ingen nevnt og ingen glemt. Laget har ved årsskiftet 269 betalende medlemmer.

Regnskap 1986 for Vestoppland Slektshistorielag

	Utgifter	Inntekter
Kontingent		23.653,10
Bidrag		9.750,-
Tidssk./Publ.	20.769,50	4.188,15
Porto	6.431,-	164,-
Annonser	1.876,35	1.650,-
Slektforsk.matriell	8.131,48	1.920,-
Renter		743,53
Diverse utg/inntekter	1.574,70	170,-
Øverskudd	<u>3.455,75</u>	<u> </u>
	<u>42.238,78</u> =====	<u>42.238,78</u> =====

Besøk på Eiktunet 8. juni

Status pr 15/12 1986.

	Aktiva	Passiva
Kassa: avd. Hadeland	1.082,62	
Gjøvik	0,-	
Land	800,-	
kasserer	100.65	
Postgiro	8.835,10	
Sparebanken Østlandet	13.873,-	
Opplandsbanken DnC	3.212,34	
Formye innbet. konting.		380,-
Gjeld		5.340,-
Balanse	<u>27.903,71</u>	<u>22.183,71</u>
	=====	=====

ÅPNINGSTIDER FOR LESESALEN
I RIKSARKIVET OG STATSARKIVET I OSLO

Vanlig åpningstid:

Fra og med 15. september
til og med 14. mai:

Mandag - fredag: kl. 0900-1830
Lørdag: " 0900-1245

Fra og med 15. mai
til ca. 20. juni:

Mandag - fredag: kl. 0900-1745
Lørdag: " 0900-1245

Fra ca. 22. juni - ca. 20. august:

Mandag - fredag: kl. 0900-1445
Lørdag: stengt

Fra ca. 20. august - 14. september:

Mandag - fredag: kl. 0900-1745
Lørdag: " 0900-1245

(Unntak i forbindelse med off. høytidsdager og bevegelige helligdager)

Om første ordføreren i Biri

Christian Iversen Fliflet på Semb i Biri 1797-1885 var ordfører i Biri 1837-43, og skildres som en dyktig, våken og interessert person, nøyaktig og pliktoppfyllende. Han gjorde også opptak til oppretting av Biri Brannkasse. Han ble gift med Olave Kristoffersdtr. Semb og overtok gjennom henne garden Semb.
Barn:

1. Fredrik 1819- gm Ingeborg Jørstad, Fåberg.
2. Klara 1822- gift med Even Nilsen Sigstad 1816-
3. Iver 1824-1906, ordfører 1860-67 gm Agnete Larsdtr. Lier 1826-

Så litt om anene til:

1. Christian Iversen Flifleth på Semb 1797-1885

Foreldre:

2. Iver Christensen Flifleth på Smestad 1755-1833, lensmann i Fåberg.
3. Sigrid Nilsdtr. Smestad 1762-1836.

Besteforeldre:

4. Christen Simensen Flifleth 1722-1784, lensmann i Fåberg.
5. Anne Iversdtr. Thomle 1729-1815
6. Nils Christensen Kirkerud på nedre Smestad i Fåberg 1726-1809.
7. Agnete Christensdtr. Smestad, Fåberg 1735-1808.

Oldeforeldre:

8. Simen Paulsen Tolstad på Fliflet 1699-1765, lensmann i Fåberg.
9. Eli Stenersdtr. Waalen 1687-1762, (enke e. løytnant Christen Fliflet).
10. Iver Nilsen Broner på Tomle i Land 1692-1772
11. Marit Syversdtr. Tomle 1699-1738
12. Christen Nilsen Kirkerud i Fåberg fra Ødegaarden i Vardal, g. 2. m:
13. Sigrid Bjørnsdtr. nordre Flugstad i Fåberg
14. Christen Larsen Reistad på nedre Smestad ca. 1699-e.1761
15. Marit Olsdtr. Smestad 1712-1762

Tippoldeforeldre:

16. Paul Hansen Tolstad 1652-1739, dragonløytnant, lensmann i Vågå.
17. Anne Olsdtr. Rusnes 1678-1732, Vågå
18. Stener Svendsen Waalen 1659-1743, lensmann i Gausdal
19. Eli Johnsdtr. Fjerdrum 1663-1737, Gausdal
20. Nils Larsen Broner ca. 1657-1715, Nordre Land
21. Birgitte Iversdtr. ca. 1657-1731
22. Syver Andersen Tomle 1659-1726, lensmann i Land
23. Kari Eriksdtr. Næss 1663-1722, Fluberg
24. Nils Pedersen Ødegaarden, Vardal, død 1711
25. Sissel Christensdtr., død 1716
26. Bjørn Olsen Flugstad, Fåberg
27. Sigrid ca. 1664-1740
28. Lars Pedersen Langset på Reistad, Fåberg død 1722
29. Ragnhild Knutsdtr. Reistad 1699-1753
30. Ole Evensen Bjørstad på nedre Smestad, Fåberg ca. 1635-1731
31. Agnete Larsdtr. Sørhove, Fåberg ca. 1679-1759

Tippippoldeforeldre:

32. Hans Paulsen Tolstad 1625-1695, bondekaptein, lensmann i Vågå.
33. Anne Simensdtr. Heggen, Gausdal 1630-
34. Ole Simensen Rusnes, Vågå
35. Kari Pedersdtr. (g. 1680 med Lars Olsen på Rusnes, Vågå)
36. Svend Stenersen Waalen, Gausdal 1617-
37. Anne Axelsdtr. Melby, Kvikne i Fron
38. John Torstensen Fjerdrum, Gausdal 1615-
39. Ambjør Gudmundsdtr. Lindvik, Fåvang
40. Lars Tordsen Tingvold, Land
41. Aaste Jensdtr.
42. Iver
- 43.
44. Anders Lauritsen Sigstad, Biri på Tomle 1624-79, lensmann i Land
45. Sigrid Syversdtr. Tomle ca. 1640-e.1708
46. Erik Endresen Næss på Broner i Land 1612- g 2 m:
47. Ingeborg Svendsdtr. Stor-Aadnes i Land
48. Peder Tordsen Ødegaarden (Møllereng), Vardal død 1668
- 49.

50. Christen
- 51.
52. Ole Bjørnsen Flugstad, Fåberg 1625-
53. Sigrid Jonsdtr. Bø, Gausdal
- 54.
- 55.
56. Peder Jensen Langset, Fåberg 1616-
57. Guri Christensdtr. Smestad 1626-
- 58.
- 59.
60. Even Jonsen Bjørstad, Fåberg 1605-før 1687 g. 2.m:
61. Marit Jonsdtr.
62. Lars Narvesen Klundby, Biri på Sørhove, Fåberg 1656-
63. Ingrid Larsdtr. Melby, Biri 1651-1736.

(Anetavla er satt opp av Per Braastad i Vardal og vi sier takk for den).

"Gardssystem,

garddeling og sosial struktur i ei austnorsk gardgruppe. Ballangrudkrinsilen i Lunner" er tittelen på en artikkel skrevet av Randi og Halvard Bjørkvik i tidsskriftet *Norveg. Folkelivsgransking* 19, 1986. Artikkelen er på 18 sider og er sikkert av særlig interesse av folk fra Lunner. Her hører vi om grenser og eindomsforhold, navn på jorder etc. Om sjølve navnet Ballangrud kan vi lese:

Balangrud er tydeleg ein av opphavsgardane i Lunner. Gamle skriftformer som «a Bolungharøyri» (1335) viser at dette ikkje er ein rud-gard. Oluf Rygh gjer forslag om «forfalne rester av tømmerverk av hus eller tømmerstabler i alminnelighet». I så fall gjev namnet ei målande skildring av ein gard i forfall, og det må i tilfelle vera eit sekundært namn. Men Oluf Rygh legg til at «røyri» kan ha med steinrøys å gjera. Sidan det heile synest svært usikkert, må ein ha lov til å sleppa fantasien laus og førestella seg ein samanheng med alle røysene på Balangrud, både dyrkingsrøysar og gravrøysar, jfr. Røysa-Balangrud som bruksnamn.

Artikkelen er også et vitnesbyrd om den store samling med tilfang som er gjort i forbindelse med bygdebokarkivet på Hadeland.

TÅRNPETTER

Av Bjørn Herberg

Ikke alle oppnår å bli foreviget i bronse - bygdeoriginalen fra Biri - Tårnpetter klarte det. Kunstneren Rolf Lunde muliggjorde det. De fleste kjenner Tårnpetter som en statue på Lillehammer - men mange husker ham også som en levende og litt spesiell biriing...

Det kan skrives en bok om Tårnpetter, alias Peder Syversen Feiringstuen, Sjurstuen eller Myhre som han kalte seg, og det burde kanskje gjøres. Men det er en annen sak - denne gang vil jeg se litt på slekten hans. Selv uttalte han: "Je ha arve gull og edle stener frå Fægringsætta og filler og fattigdom frå Bustusætta". Hvem var så disse motpolene.

Først de edle stener:

1. Petter Syversen (1845-1929), takreparatør, mekaniker og maskinist, smed m.m.
2. Syver Pedersen Feiringstuen (1813-1857), husmann og smed.
4. Peder Syversen søre Feiring (1767-1834), inderst og smed på Feiring - fraskrev seg odelsretten til garden.
5. Margrete Olsdatter Strandbakke (1790-)
8. Syver Engebretsen Ekeren (+ 1796)
9. Anne Pedersdatter Feiring (1739-1826)
18. Peder Evensen Stuve (Bratberg) (1702-)
19. Anne Gundersdtr. Feiring
36. Even Pedersen (Stuve) Semb
37. Marte Jonsdtr. Stuve (1679-1708)
72. Peder Larsen Melby
73. Mari Olsdtr. Bratberg
144. Laurits (Lars) Olufsen Melby (1603-1677)
145. Agnete Nilsdtr. Aalstad i Vang
146. Ole Amundsen Bratberg (1614-)
147. Magnhild Baardsdtr.
288. Oluf Pedersen Melby
294. Baard Nilsen (1572-1635), sogneprest i Biri fra 1603.
576. Peder på Melby
588. Nils Tjøstelsen på Gran

1176. Tjøstel Nilsen, kannik og prest i Båhuslen, kom til Gran.

2304. Peder på Melby, nevnt 1528.

Som vi ser - Peder-navnet har en lang tradisjon i ætta. Bård Nilsens stamlinje har ofte vært knyttet til Rosensverd-linjen og dermed til "blått blod" - eller "gull og ædle stener". En slik sammenheng er meget tvilsom - men det er likevel mange edle stener blant de forannevnte...

Så til filler og fattigdom.

3. Johanne Olsdtr. v Lexhus (1821-) kom fra Vingrom til Biri som tjenestepike, viet 1844 i Biri.

6. Ole Ravnum, fourir.

7. Anne "Bustus" Larsdtr. (1785-), ugift, inderst på Audenhus og Lexhus.

14. Lars Engebretsen v Gilberg

15. Guro Olsdtr. v Rindal (1758-).

"Bustus" var et husvær under garden Lekshus i Vingrom, Fåberg. Hverken nr. 7 eller 15 var gift. Guro hadde 2 og Anne hadde 6 barn utenom ekteskap - ikke rart at det var "filler og fattigdom". Mange av Bustusætta kom til Biri...

Som vi ser - en brokete og variabel bakgrunn, som kanskje var grunnlaget for det spesielle ved Tårnpetter - det som gjorde ham til en spennende biring...

Selv om Tårnpetter var klar over dette, var han vel neppe klar over at han som legdgutt på Sigstad rundt 1860 var femmenning med odelsgutten på garden, Nils Evensen Sigstad, født 1844. Nils Evensens tippoldefar med samme navn, var bror av Peder Evensen Stuve nevnt foran.

Tårnpetter

tegnet av Rolf Lunde

Litt om ei ætt frå Jerstad på Toten

Av Sigurd Røse

Jerstad var krongods og bruktes sammen med Hallingstad av den grunnrike fut Peder Knudsen, død omlag 1630. Senere bruktes garden av sorenskriver Jakob Hansen som døde omlag 1670. I 1639 nevnes Lars og Elling som brukere. Den siste kaltes et sted for Elling Andersen Sivesind.

Han hadde mange barn, flest sønner. Der nevnes: Anders, Ole og Knut. En fjerde sønn var Peder Ellingsen Lille Jerstad. En datter ble gift med Anders Torkjellsen Alm. At denne Elling ikke var redd for å krangle litt med naboene, framgår av tingboken for 1713:

"Anders Holje havde indstevnet Elling Jerstad og Ole Fre Rudstad fordi de har skjelt hans værfader ud for en tyf og en skjelm. Kristian Huem forklarede at da Laugtingsretten blev holden på Rudstad i sommer den 9. juli og Torkild Gran, citantens værfader blev fremkaldt af Eli Gjerstad at prove, og efter at have aflagt sin prov, sagde Elling Gjerstad og hans søn Ole Fre Rudstad at Torkild Gran ham provet som en tyf og en skjelm og skulle ikke være betroet at prove og tog hannem saa med vold og makt og førte ham til Laugtingsretten og udigjennem døren, de blev vel derfor tiltalt af laugmanden og lensmanden befalet af laugmanden at udstefne saadan uskikkelige til afstraffelse mens Elling Jerstad og hans sønner var drukne og gjorde endog stor larm derefter". Hovsvangen 24. november 1713. Ved dom i mars året etter ble Elling Gjerstad tilpliktet å betale Torkild Gran 7 rd. samt prosessens omkostninger.

Sønnen Knut var tambur ved Totenske kompani da han i 1712 ble gift med Mari Larsdtr. Setne. Denne slekt fra Setne er ellers vel å legge merke til. En gren av den kom til Dårstad. En annen gren bredte seg til Eidsvoll og Stange. Denne grens sønner kom til store gardar, og døtrene giftet inn i gjæve ætter. Samme ætta er gjennom kvinneledd framleis på Dårstad og Setne i Kolbu.

Knut bygslet Stor Jerstad sammen med sin værbror Anders Alm. Dette var under den store nordiske krig. I dens spor fulgte fattigdom og elendighet. Leilendingene på Jerstad fikk

merke dette i dobbelt forstand. Kronen solgte sine gårder. Ved auksjon på Hubred i Vang 15. august 1726 solgtes Stor Jerstad til to offiserer Søren Silkier og kaptein Grønvold for 1104 rd. Og leilendingene måtte ut. Knut flyttet først til Lille Setne med familien, senere til Skjølåsstuen. Og så i 1732 drar han rett inn på ville åsen med kone og barn og rydder seg gard ved Bergsjøen hvor Lena elva kjæm frå, over 600 meter over havet og mer enn ei mil til nærmeste nabo i bygda. I Bergsjøbrenna som garden hette, var det boendes folk til omlag 1900. Den er nå lagt til almenningen igjen.

Knut må ha vært en noe egen men også stolt natur. Han må ellers ha lagt sin elsk på denne vakre solbakken ved Bergsjøen og sett at det der var mulighet for livberging. Det var vilt i skogen, fisk i sjøen og god sommerhamn for buskapen. En må medgi at et mer naturskjønt sted finner en ikke lett på Totenåsen. Men vanskelighetene må ha vært mange.

1737 den 18. oktober ble så plassen målt og grensene fastlagt. Skylden ble satt til 1 skinn. Den høsten frøs avlingen hans Knut. Av tingboka går fram: Knut Ellingsen Bergsjøen framkom i i retten 26/11 1737 og beklagede sin store fattigdom. Han har kone og 8 umyndige børn på en fieldplads og hans ene søn har den faldende syge, og har dette aar ikke avlet noget til sin føde, men nødes at søge nødlidende Christne Folk om hjelp".

Han må ha vært en virkelysten kar, han bygde seg således kvennhus i elva nedenfor Bergsjøen. Om en bruker i Bergsjøbrenna fortelles det at han hadde en hest som om vinteren gikk på truger.

Knut ble ikke gammel, han ble begravet 1745, 61 år gammel. Sønnen Hans overtok garden. Han var gift med Pernille Paulsdr. Solbjør. Og sønnen Henrik kom seinere til Rognstad. Han var født på Jerstad 1723 og døpt 15. s. e. Trin. Henrik Rognstad levde således sine tidligste barneår på Jerstad, Setne og i Skjølåsstuen.

Det må ha gjort et uutslettelig inntrykk på ham da han vel 8 år gammel fulgte sine foreldre og søsken til Bergsjøbrenna. Det var for familien store forandringer fra embets- og officersgarden Jerstad til "Fieldpladsen Bergsjøen".

Der ble mye sagn og mye slit for berginga, men den unge Henriks sanser ble skjerpet og hans vilje stålsatt til å gjøre det umulige mulig.

En kan tenke seg at Henrik Rognstad må ha følt en egen glede ved, etter et langt liv, å få høve til nettopp å kjøpe Jerstad hvor han sjøl var født og som foreldrene hans ofte hadde talt om. Vilje og evne paret med det nødvendige hell, skaper den evige Askeladd!

(Artikkelen har vært trykt tidligere i en av lokalavisene, men dato mangler. Forfatteren er død for mange år siden. Han var ingeniør i Oslo og syslet mye med lokalhistorie fra Toten).

TIPS

Ragnhild Holje i Salt Lake City i staten Utah i USA, har gitt oss et par tips:

"Du har et spørsmål om en Even Andersen som kom til Amerika i 1872. Om det går an å finne etterkommere av ham her. Dessverre så er det nesten som å søke etter en nål i en høystakk å finne noen over her. De forsvant simpelthen da de kom over her. Grunnen er nok at de her aldri har hatt statskirke, men mange andre kirker.

Og statene begynte ikke å ta vare på opplysninger om hvem som ble født eller døde før etter 1900. Det er dog en mulighet å finne ham i folketellingen for Michigan fra 1900. Hva jeg ellers vil foreslå er å skrive til to steder over her. Skriv til den norske avisen her, som er meget populær nemlig: Western Viking, P.O. Box 70408, Seattle, WA 98107. Gi opplysningene de har om ham og spør om etterkommere.

Det andre stedet, som de også kan forsøke er denne: Norwegian Tracks, v). Gerhard B. Naeseth, 4909 Sherwood Road, Madison, WI 53711. Norwegian Tracks er et geanalogi center, og en av deres spesialiteter er emigrasjon fra Norge. De gir ut en pamflet flere ganger i året, og mange er medlemmer og får dem".

(Ragnhild Holje arbeider til daglig i det store slektsarkivet i Salt Lake City).

Fra Kråbøl til Dvergsten

Slektsrekke oppsatt etter boka "Ætterøter for Austlid og andre Gudbrandsdalsgarder" av Einar Austlid (1985).

1. Bjørn Gulbrandsen Kråbøl i Gausdal nevnt 1467.
2. Olav Bjørnsen Kråbøl 1460-
3. Bjørn Olavsen Kråbøl nevnt 1528.
4. Mads Bjørnsen 1530- kjøpte garden Steine i Gausdal.
5. Ole Madsen Steine 1560- nevnt 1612.
6. Stener Olsen 1590- kjøpte halvparten av garden Vaalen (Vole) i Gausdal.
7. Svend Stenersen Waalen 1619- kjøpte heile garden Waalen gift med Anne Akselsdtr. Melby frå Kvikne i Fron 1625-1667/68.
8. Stener Svendsen Waalen 1659-1743 gift med Eli Jonsdtr. Fjerdrum, Gausdal 1663-1737.
9. John Stenersen Waalen 1690-1746, lensmann gm Rønnaug Johannesdtr. Kongsli 1684-1742
10. Christoffer Stenersen 1719-1798, kom til garden Dvergsten på Hadeland ved ekteskap med enke Berte Bentsdtr. Dvergsten. Eiendommen er fremdeles slektens eie, og slekta har spredet seg mye utover. Svært mange av etterkommerne bruker familienavnet Stenersen som kan føres tilbake til Stener Olsen på Vaalen f. ca. 1590. Det er også skrevet slektsbok for familien Stenersen.

Om familien Hammer på Hadeland

Av Jens M. Alm

Da den lærde justisråden Christopher Hammer jonsokkvelden 1804 lukket sine øyne på Melbostad i Gran markerte det også avslutningen for et dynasti av embetsmenn som hadde satt sitt preg på Gran i 153 år.

Det var i 1651 at den første Hammer kom til Gran. Det var Anders Larsen Hammer, en sønn av viseborgermester og kongens kjøpmann i København Lars Andersen Hammer. Dette var en gammel familie som allerede i mange hundre år hadde gjort seg gjeldende i Danmark.

Hammerfamilien i København hadde den gamle slekten Plahte på sitt vidt forgrenede stamtre. En morsøster av Anders Hammer hadde tilknytning til det ko gelige hoff, og en praktfull sølvpokal, som var gitt fra kong Christian IV var av de klenodier som gikk som arv til den nyutnevnte soknepresten til Gran i 1651.

Helt fra middelalderen hadde Gran vært fast prostesete for Hadeland prosti, som foruten Hadeland også omfattet Ringerike, Hallingdal, Land og Toten.

Vi kan neppe i vår tid danne oss noen forestilling om den maktposisjon såvel verdslig som geistlig som var knyttet til prosteembedet i Gran. For det første var Gran prestegård, prestens residens, en av de største i distriktet. Med 1000 mål dyrket jord og betydelige skogvidder, to setre og 17 husmannsplasser var Gran prestegård et jordegods med en besetning på 35 storfe og åtte hester på stallen.

På husmannsplassene hvorav de 12 hadde pliktarbeid i prestegården, ble det vinterforet ca. 50 storfe og 14 hester.

Hovedbygningen på Gran prestegård var siden reformasjonshundreåret blitt stadig påbygd og utvidet. En vet at ødeleggende branner herjet storgården Gran i reformasjonshundreåret - nærmere tidfestet til sjuårskrigen. Om det var Anders Larsen Hammer som bygde sin embetsbolig i grov malmen furu, vet vi ikke. Men den eldste delen av den store vinkelbygningen som ble revet rundt århundreskiftet, ble sannsynligvis bygget i hans embetstid.

Man antar at den eldste delen av bygningen bar preg av såvel norske som danske bygningstradisjoner. Her var forstue,

stue og kammer. Det var malt dekorasjoner direkte på selve tømmerveggene - noe som kom fram under rivingen av bygningen i 1902.

Den første fru Hammer som residerte i Gran prestegård var Pernille Ottersdtr. Hun var datter av Otte Mogensen - lagmann på Opplandene.

Anders Hammer fikk en relativt lang tjenestetid som prost i Hadeland prosti, som helt siden det 11. århundre var en såkalt tridung som lå direkte knyttet til domkapitlet på Hamar.

Om lag 100 år før Anders Hammer kom til Gran var reformasjonen blitt innført, og den gamle kanikkordningen avskaffet. Kirkene på Hadeland var etter 1536 vel blitt ribbet for mye som hadde tilknytning til katolsk symbolikk og sere-moniell. En mener også å kunne føre bevis for at det først var etter reformasjonen at storgarden Gran var blitt lagt ut som residens for Grans-prosten.

Under de heftige borgerkrigene i middelalderen var kirke-stedet på Granvollen et befestet anlegg med en høy ringmur rundt, og med prestesetet godt sikret innenfor den høye ringmuren.

Anders Hammer ble sittende som prost til han døde i 1673. Hans ettermann i embedet, Christopher Mortensen Sand, ble gift med ekteparet Hammers datter Karen. Prosten Sand ble ikke gammel. Han døde alt 1686 etter å ha sittet i embedet bare i 13 år.

Det var på denne tid at Karen Andersdatter ervervet Melbostad og begynte å bygge en herskabelig gardsbebyggelse der. Da hennes mann døde, kom det en ny prest i embedet Jens Hansen Holst, het han, og han giftet seg med Karen, enken etter sin forgjenger i embedet. Holst var prest i Gran til han døde i 1706.

Da Holst døde stod nok en Hammer klar til å overta embedet. Det var Anders Christophersen Hammer, en sønn av sogneprest Sand og Karen Andersdatter Hammer som da hadde vært personellkapellan til Gran i noen år allerede. Han var gift med Birgitte Blix Coldevin, en datter av fogd Cort Coldevin og hustru Berthe Tomasdatter Blix. Hun var også av gammel familie.

Anders Christophersen Hammer ble sittende som sokne-prest til Gran til han døde i 1729, bare 50 år gammel. Nå kom

Christopher Nicolai Boyesen som sokneprest, men han døde allerede i 1738 bare 41 år gammel. Han ble etterfulgt av nok en Hammer i embedet. Hannibal Olsen Hammer het han, men han var såvidt vites ikke i slekt med den andre Hammer-familien til Gran. Men likevel skulle han komme i direkte forbindelse med den gamle embetssekt da han giftet seg med Anders Hammers datter Karen som var oppkalt etter sin bestemor. Så residerte igjen en gren av den gamle stamme helt til 1777 da sogneprest Hannibal Hammer døde det året.

Og borte på Melbostad i Gran satt Karen Hammers bror, den lærde justisråden. Han tilhørte opplysningstidens lærde. I sin ungdom hadde han studert både jus og teologi foruten naturvitenskap ved universitetet i København og ved akademiet i Sorø. Hans bibliotek på Melbostad omfattet over 4000 bind. Han skrev en rekke naturvitenskapelige avhandlinger og topografiske avhandlinger og skrifter. Man kan bare nevne "Sognebeskrivelse over Hadeland" og "Husholdningskalenderen".

Han var medlem av det Kongelige Norske Videnskabers Selskab i Trondheim og testamenterte såvel sine omfattende samlinger, sine bøker og sin formue til selskapet. Hans idé var at hans testamente skulle danne grunnplanen for et norsk universitet.

Offisielt døde den siste gren av den Hammerske embetsmannsfamilie ut ved hans bortgang. Da hadde det Hammerske familiedynastiet preget Hadeland og spesielt Gran i sammenhengende 153 år.

Uoffisielt skulle likevel slekten muligens fortsette med nye skudd gjennom justisrådets formodede sønn som også ble døpt Christopher, men han var ikke lyst i "kuld og kjønn" som det het og ble forsvundet en av de ubenevnte i den Hammerske slektskrøniken. (Trykt første gang i Samhold 22/12 1980).

Christopher
Hammer

Om familien Kauffeldt

Slekta Kauffeldt stammer fra Pinnau i Mecklenburg i Nord Tyskland og kom hit til landet 1764 med Bernt Christopher Kauffeldt. Han ble ansatt ved Biri glassverk der han seinere også var glasspuster, hyttemester og forvalter. Det er også nevnt en Hans Kauffeldt som glasspuster ved Biri glassverk 1767 og Daniel Kauffeldt, glassfabrikant samme sted 1782. Bernt Christoffer Kauffeldt ca. 1740-1791 og hustru Dorothea Elisabeth (Liis) Gundelach 1742-1822 fikk i alt ni barn:

1. Marie Fredrikke 1769-1827 g 1793 i Biri med Carl Erenfried Henning 1764-1818, militærkirurg.
2. Dorothea Elisabeth 1771-1831 g 1809 i Biri m Hans Hansen + 1852, forvalter ved Biri Glassverk.
3. Caspar Henrik, se I.
4. Sophie Elisabeth 1774-1780, døde 5 1/2 år gammel.
5. Sophie Caroline 1777-1779, døde 2 1/2 år gml.
6. Bernhard Christopher 1779-1780, døde 1 år gammel.
7. Bernhardus Christopher Cronveld 1780-1850 gift i København 1808 med Cathrine Elisabeth Ahrensberg 1786- De hadde 5 barn.
8. Caroline Antoinette 1782- gm P. Bjertnes, forvalter ved Gjøvik Glassverk.
9. Lovise Wilhelmine 1787-1808 g 1803 i Biri m Joseph Landgraf fra Fåberg, glassfabrikant.

I. Caspar Henrik Kauffeldt overtok forpaktningen av Biri glassverk 1791 sammen med moren. 1803 festet han grunn med tanke på å starte glassverk ved Hunnselva. 1804 kjøpte han garden Nedre Gjøvik med sagbruk og to kvernbruk og samme år kom så verket i gang. Han bygde hovedbygning som fremdeles står på Gjøvik gård og anla park. 1795 ble han gift med Ingeborg Iversdtr. Lysgaard 1777-1859 fra Lillehammer-traktene og de fikk fem barn:

1. Marie Elisabeth, døde 3 måneder gammel.
2. Berta Regina Mathea 1797-1858 gm overlærer Ulrik Wilhelm Møller 1791-1843. Datter: Kaspara g 1 m Alexis de Chateauneuf, tysker og g 2 med Otto von Raknitz, baron.
3. Iver Wilhelm f. 1798, døde 9 år gammel.
4. Dorothea Antoinette 1799-1879 g 1818 m Abraham Falk-

Muus på Vidarshov ved Hamar. (Se: II.1)

5. Wexel Hansen Kauffelt 1801- ugift, se: II.2.

Caspar Kauffeldt kjøpte garden Mæhlum i Vardal av Johannes Larsen og bygde ny hovedbygning og andre hus på garden. Datter til den forrige eieren, Johanne Johannesdtr. ble husholderske på Mæhlum og med henne fikk Kauffeldt 3 barn:

1. Johanne Henrikke Louise 1816, gift med neste bruker Even Olsen, se: II.3.
3. Anne Elisabeth 1818- g 1841 m gardbruker Fredrik Hammer ved Lillehammer.
3. Johan, døde ung.

II.1 Abraham Falk-Muus ble gift 1818 med Dorthea Antoinette Kauffeldt 1799-1879

1. Henriette 1820-1902 gm statsråd John Collet Falsen 1817-1879
2. Amine gm prest Ågård i Strinda.
3. Oskar gm Wilhelmine Todderud, Aker
4. Rudolf Falch, sakfører, eide Vidarshof fra 1864, gift med Thora Lagerta Halvorsen.
5. Gustav Muus Falch 1827-1917, kjøpmann i Hamar g 1856 m Dorthe Margrethe Seiersted 1838-1867. De hadde seks barn.
6. Hans Bernhard Falk 1829-1906, kjøpmann i Gjøvik
7. Ingvald, sorenskriver i Eidsvoll.
8. Anniken Catrine Ingeborg Sofie 1843- g 1866 med overlærer Henrik Christian Dahle, Trondheim
9. Helga
10. Agnar
11. Marie, døde ung.

II.2 Wexel Hansen Kauffeldt 1801-1860 tok juridikum i København 1823, og var kongelig fullmektig i justisdepartementet 1823-27. 1838 overtok han ledelsen av Gjøvik glassverk og ledet verket til det ble nedlagt i 1843. Wexel Hansen Kauffeldt hadde fått navn fra slekta til Hans Wexels (1754-1808), forpakter av norske glassverk, (hans far het Wexel Hansen Wexels (1715-1790). Wexel Hansen Kauffeldt var ugift men hadde 3 barn:

1. Berte Maria 1842- datter av Anne Marie Christoffersdtr, inderst på Gjøvik glassverk.
2. Hans Christian 1843- mor: Anne Knutsdtr. Bjørnsveie. Hans Christian dro til Toronto 1871.
3. Hanna 1846- mor: Anne Marie Christoffersdtr. Undlieie (samme som mor til nr. 1).

II.3 Even Olsen Mustad 1806-1876 kjøpte Mæhlum av svigerfaren Kaspar Kauffeldt 1838 og ble gift 1832 med Johanne Henrikke Louise Casparsdtr. Kauffeldt 1816-

1. Ole Henrik 1836-1903, se III.2.
2. Ida Camilla 1838-1913, se III.3.
3. Thekla 1846-1925 se III.4.
4. Emma Lovise 1854-1922 se III.5.

III.2 Ole Henrik Evensen Mæhlum 1836-1903 fikk skjøte på Mæhlum 1867 frå faren Even Olsen og var eier av garden til 1889. Gift 1865 med Maria Tollefsdtr. Bjørnstad, Østre Toten 1836-1912. Barn:

1. Einar 1866-1892
2. Thor 1869-1933, se IV.1.
3. Louise 1870-1915, se IV.2.
4. Per 1874- g 1909 m Netta Tønnesen f. i Sogn 1884.

III.3 Haagen Olsen Skattum 1824-1900, kjøpmann i Gjøvik g 1860 med Ida Camilla Mæhlum 1838-1913

1. Ole Engelhart 1861-1921, se IV.3.
2. Adolf 1862-1912 gm Mathilde Jacobsen 1863-1937
3. Ludvig 1863-1923, ugift
4. Valborg 1865-1889 gm Karl N. D. Swensen 1861-
5. Aksel 1867-1884, ugift.
6. Signe 1869-1871
7. Sverre 1871- se IV.4.
8. Haakon 1873-1942 g 1 m Elisabeth Dempsey g 2 1911 m Ragnhild Hansen 1882- g 3 m Claudia Haug.

III.4. Fredrik Wilhelm Mikkelsen 1830-1917 gift 1867 med Thekla Evensdtr. Mæhlum 1846-1925

1. Emil Fredrik 1868-1908, ugift
2. Louise Fredrikke 1869- g 1896 med Georg F. Corner 1870-1928

3. Thorolf Waldemar 1873- gift, senere skilt, dro til USA ca. 1900
4. Mauritz Christian 1873- ugift.

III.5. Hans O. Skonnord 1851-1897 g m Emma Lovise Mæhlum 1854-1922

1. Ole 1879- g 1910 m Mimi Thornsohn Dahl 1885-
2. Eivind 1880 døde i USA 1938, ugift
3. Louise 1882-1923 g 1910 m Norman Olaf Skonnord
4. Bergljot 1885-1942, ugift.
5. Frithjof 1887- gm Marta Katrine Lingjerde 1889. Se IV.5
6. Thor 1888- g i USA 1910 m Valborg Haugom 1889-
7. Reidar 1889-1918, ugift.

IV.1. Thor Mæhlum 1869-1933, reisende, Lillehammer g 1898 m Marie Rustad, Østre Toten 1877-

1. Thorbjørg 1899, døde 7 dager gml.
2. Birger 1900-1981, g 1928 m Valborg Alfson 1896-
3. Thor 1904, døde 10 dager gammel.
4. Kari 1911- g 1934 m pastor Per Sætre, Lillehammer 1904-1984.

IV.2. Ole Olsen Hørstad f. på Solbjørg i Vardal 1865-1937 ble gift 1890 med Louise Ølsdtr. Mæhlum 1870-1915.

1. Ole + 1910.
2. Mary 1893- g 1923 m Kristian Ruud, Snertingdal.
3. Harald 1895- g 1925 m Synnøve Løken f. Solien Søndre Land 1902.
4. Margit 1899- g 1925 m Georg Haug, Halseth, Furnes f. Gillerhaugen, Vardal 1895.

IV.3 Ole Engelhart Skattum 1861-1921 gift med Lovise Vestby 1874-

1. Halvard 1896- se V.1.
2. Hildur 1898- gm William Avenstroup 1892-
3. Birger 1899- ugift.
4. Ragnar 1902- se V.2.
5. Trygve 1911- ugift sjømann.
6. Arne 1911- g 1937 m Randi Ugland 1908-

IV.4. Sverre Skattum 1871- g 1900 m Marie Holm 1880-

1. Sverre Holm Skattum 1903-1986, Gjøvik g 1928 m Ingeborg Helene Huuse 1905- Fire barn:
 - a. Haakon Sigvart 1929-
 - b. Tom Petter-Sverre 1936-
 - c. Knut-Sverre 1941-
 - d. Ida

IV.5. Fritjof Skonnord 1887-1971 g 1911 m Martha Kathrine Lingjerde 1889-1971

1. Hans Fritjof 1912-1913
2. Ruth 1913- g 1939 m lege Jens Halvard Ugland 1910-1977
3. Rolf 1914- g 1943 m Aina Sundberg 1920-
4. Emma Elinor 1916- g 1946 m professor Knut Næss 1916-
5. Sonja 1920- g 1944 m Arve Ødegaard 1912-
6. Randi 1923- g 1955 m rørlegger Reidar Toppa 1921-

V.1. Halvard Skattum 1896 gm Oddborg Sundby 1895

1. Ole Christian Skattum 1931- gm Faith Lidle fra USA, firma O. E. Skattum, Gjøvik
2. Hans Petter Skattum 1934-

V.2. Ragnar Skattum 1902- g 1928 m Sigrid Lien 1902-

1. Ole Jakcob Skattum 1929- gm Gurli Pedersen fra Danmark
2. Reidun 1931-
3. Erik 1937-
4. Sigrid Luise 1941-

Artikkelen bygger på et foredrag som Hans Bjørnstad holdt om familien Kauffeldt i Gjøvik- Toten lokalvdeling av Vestoppland Slekthistorielag torsdag den 5. mars, og dessuten på Bjørnstad-boka av Nils Rustad. Per Braastad har gitt nyttige opplysninger.

«Smuler om Schmiter»

Mange har sikkert vært "borti" viselagmann Schmit og andre Schmiter i sin forskning, men hva vet vi egentlig om dem og deres familie? Ja, det er visst heller lite. Familienavnet er også skrevet noe forskjellig. Men her skal en forsøke å sette opp litt skjematisk om disse folka. Men mangt er nok usikkert.

Jakob Jakobsen var skriver i Gudbrandsdal 1579, muligens er han i slekt med de andre personene nevnt i denne artikkelen, selv om det ikke er lett å bevise det. Han hadde muligens en sønn:

Henrik Jakobsen som var sorenskriver i Sør Gudbrandsdal 1657-1670. Han var så svoger til:

Jakob Knutsen død ca. 1688 var sorenskriver i Gudbrandsdal blant annet 1662 og bodde på garden Sunde (uttalt Sonde) i Vågå som han eide. Han var gift og hadde trolig 5 barn som nyttet familienavnet Schmit, rekkefølga er usikker:

1. Jakob hadde eierinteresser i Rognstad på Toten som han overlot til sin bror, assessor Henrik Jakobsen Schmit.

2. Henrik, skriver, død 1719. Han er nevnt som lagmann 1709, viselagmann og assessor i 1714. - 1714: Henrik Jakobsen Schmit, assessor og viselagmann mot lagmannen. En dom mellom Hans Stervbo og sorenskriver i Toten Christian Som-merfelt om noen fordringer. Lagmannens dom stadfestes og sorenskriver Christian Sommerfelt henvises til nytt stevne-mål mot samtlige arvinger. Se også lenger nede!

3. Nils 1660-begravet 21/9 1711, viselagmann. Han solgte Vestre Balke 14/4-1711 til Ole Andersen Hanestad og er kalt viselagmann blant annet i 1709. 1698 solgte han Gårdløshagen til Nils Pedersen Kvikstad, så han må altså ha bodd på Toten allerede da. Han hadde egen kirkestol både i Hoff og Balke kirker.

4. Knut var magister og ble prest i Danmark. 1712: Magister Knud Schmittes skjøte på sin tilfallende arvelodd etter sin salig broder Nils Jacobsen Schmit som han selger til sin broder Henrik Jacobsen Schmidt.

5. Hans (Jakob) Smidth som eide Håkåstad i Vågå til 1695. En seinere eier var Cathrine Stockfleth.

Henrik Jakobsen Schmidt var skriver i Nord Gudbrandsdal

fra ca. 1690 og er nevnt flere ganger i boka "I gamle daagaa" av Ivar Kleiven, så vi får greie på at han var en driftig mann som gjorde mye bra blant annet for garden sin Sunde i Vågå. Han var også assessor i Overhoffretten og viselagmann og døde på Sunde i 1719. Med Anne Martinsdr. Killi Dovre f. ca. 1675 fikk han i 1700 sønnen Jakob Henriksen som kom til Hassel i Østre Toten, en gard som ligger i samme grendelaget som Rognstad. Og han har atskillig etterslekt. Så om det kan se ut til at det er lite att av den "legitime" del av slekta Schmidt herover, så er det mange etterkommere gjennom denne Jakob Henriksen. Henrik Jakobsen ble gift med Maria Glad, død ca. 1705 datter av assessor Hans Glad og hustru Maren Grüner. Henrik Jakobsen eide også Håkåstad og Klones i Vågå, og muligens mere til. I sitt ekteskap fikk han trolig tre barn, hvorav de to yngste, som var tvillinger, døde samme år de ble født nemlig 1705. Det ligger nær å tro at kona døde på grunn av komplikasjoner i forbindelse med denne tvillingfødselen. Det eneste barnet en kjenner som voksen, var Hans Jakob Henriksen f. 1705. Om ham skriver Ivar Kleiven en god del og en får inntrykk av at det ikke var mye "tak" i ham. Han var ikke like dynamisk som sin far, og kanskje hadde han heller ikke særlig god helse. Det gikk sterkt tilbake med velstanden på Sunde i hans tid. Men trolig kom han til Toten, der han vel klarte seg bedre, og der han også hadde en halvbror som kunne være til glede for ham. Han er død 1732, så han ble ingen gammel mann, gift 1724 med Sara Sommerschild ca. 1702-1729. Han vant sak om Rognstad i 1726 mot Hans Berntsen Essen. 3 barn: 1. Anne Marie 1725-1759 g 1740 m Baltzer Christian Christiansen Hagemann 1709-1777. 2. Mette Sophie 1726-1726. 3. Hendrikke Kristine f. 1728.

Ei Karen Schmidt ble gift med Sr. Hans Berntsen Essen 1665-1726, og de bodde på Rognstad. (Karen Schmidt var muligens enke etter Nils Jakobsen Schmit, og Hans Berntsen Essen hadde to barna i første ekteskap med Anne Christensdr. (død 1705):

1. Maren gm løytnant Hans Cold
2. Gyda Kierstine, bodde i København ved skiftet etter faren i 1730, ble gift med presten Ole Meldal i Ringsaker.

Flere av familien Schmit ble stedt til kvile under golvet i Balke kirke, og der ligger de fremdeles. Men kistene har blitt en del ødelagt gjennom tida kanskje fordi uvedkommende på

en eller annen måte har oppnådd adgang til kjelleren. Men nå står de der i stor fred. Etter den siste restaurering av Balke kirke i 1967, ble det ordnet slik at den eneste mulighet for å komme inn i gravkammeret, uten ved drastiske metoder, er

gjennom golvet fra inne i kirken. Det finnes bevart en del av et lokk på ei barnekiste fra denne familien og den bærer følgende inskripsjon:

"Her under Hviler Sal:
Sophie Catrine Smid Føed
1730 død Den 21. martii
1733.

Med Smerte ieg af verden
drog.

Med Naade Gud min Siæl
antog.

Udi sin æris bolig.

Hvad mit Lov Herren
gladelig.

Saavel Hellig Hellig vid
Jeg,

Med Fryd jeg Siunger Roe-
lig".

En kan ikke se at hverken fødselsår eller dødsår er innført i kirkebok for Toten 1730 og 1733, men da kirkeboka for 1733 er borte, er det jo ikke å vente at en skal finne dødsnotatet der. Men det kan ligge nær å tro at Sophie Catrine Smid kanskje ikke var født på Toten, men det tør være mye som tyder på at hun var i slekt med de fleste av de personene som er nevnt i denne artikkelen.

Likkistelokk fra Balke kirke.

Den siste av familien Schmit som en kjenner til er Jakob Jakobsen Schmit som det stod skifte etter på Sunde i Vågå 1742. Han var gift med Anne Sophie Munch (og hun ble gift annen gang med sorenskriver Carsten Hauritz). Jakob Jakobsen og hustru hadde ei datter: Else Christine gm hytteskriver Bernt Bredahl.

No 24. **Koloppe-Indpodnings-Attest.**

{ Denne Attest, som skal meddeles uden Betaling, bør forevises vedkommende Sognepræst inden }
6 Uger efter Modtagelsen.

Niels
født paa *Trolberstaa* af Forældrene *Ole Nielsen*
og *Martine Pedersen*
og boende i *Brunsborg*

1 Aar gammel, er af mig Understrevne, Aar 1862 den 6te
September indpodet med Kolopper. Ved noiagtig Eftersyn
imellem den 7de og 9de Dag efter Indpodningen har jeg fundet
alle de Tegne, som viser dem at være de ægte Kolopper: de vare
nemlig hele og ubestadigede, opfyldte med en klar Vædske i
Midten nedtrykkede, og omgivne med en rød Cirkel; *Niels*

Ole har da ordentlig gjeenemgaaet de
ægte Kolopper, som bestytte for Børnekolopper; hvilket herved, paa
Ære og Samvittighed, bevidnes af

Brunsborg den 20de Febr. Aar 1862

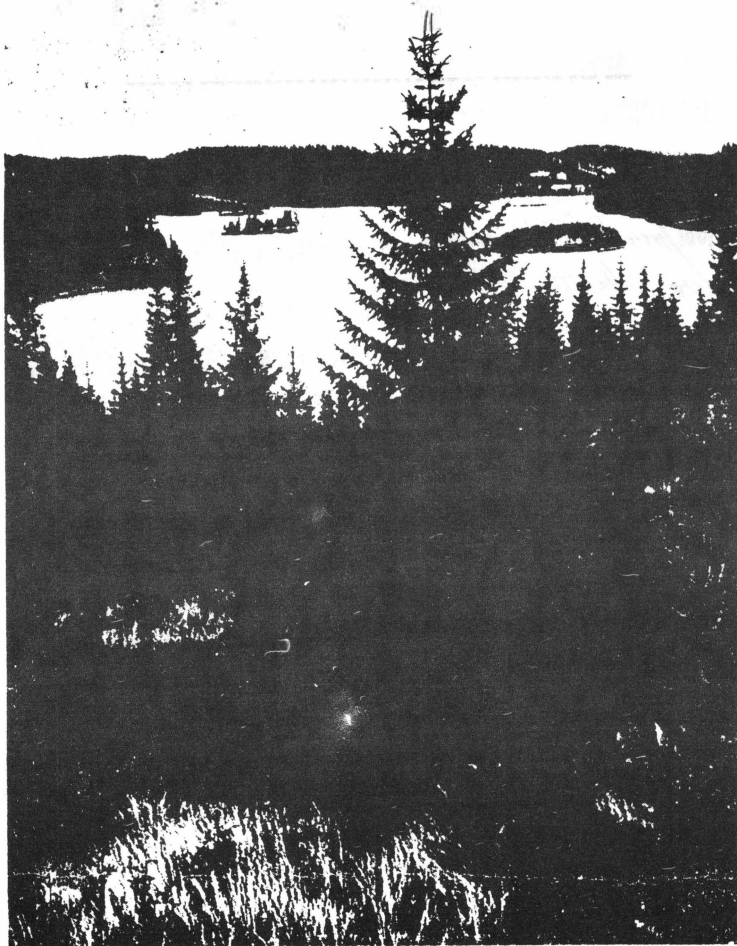
Maria Brunberg

Denne Attest er mig forevigt den 20de Febr. 1862

Th. Olsen
Sognepræst til *Sunde*

Finnebygda ved Mylla i Lunner

Av Per Hohle

For 250-300 år siden var det landskapet vi ser på dette bildet den mest utpregede finnebygda i Nordmarka utenfor skiløperbygda Sørkedalen. Det er vannet Mylla som ligger og lyser opp mellom mørke granlier, og det er det største vannet i den nordre delen av Oslo Nordmarka, som området heter på det siste kartet - Norges geografiske oppmålings turkart, utgitt i 1972 i målestokken 1:50.000. I bakgrunnen skimtes en åsrygg (over gårds- og hyttebebyggelsen til høyre for grana i forgrunnen), og den åsen heter på kartet Ristirauvfjellet (563 m.o.h.). Det er et artig navn, som faktisk er en forvansking av det opprinnelige finske navnet som hadde Ristoraivio som første ledd. Og Ristoraivio betyr Kristofferbråten. En skogfinne som het Risto har hatt sitt svedjebruk der i åsen en gang - for omkring 300 år siden. Det var dette svedjebruket til finnene som gjorde bønder i bygdene omkring de norske finnskogene så forarget, og som førte til at skogfinnene ble stevnet til tings - for å gjøre rede for seg - på senvinteren i 1686. Da ble det noe odiøse finnemanntallet tatt opp. I Hadelandsdistriktet (Mylla ligger i Lunner kommune) ble finnene - i alt 173 personer fordelt på 28 familier - tatt i "forhør" av fogden den 3. mars 1686. Men bare fire av disse finnefamiliene bodde i Nordmarka - i Jevnaker og Lunner prestegjeld.

Det er den vestre delen av Mylla vi ser på fotografiet. Helt i den venstre billedkanten sees et hus nær åskammen. Det er Brattholt, en av de gamle finneplassene i Nordmarka. Der bodde - ifølge finnemanntallet - Peder Brattholt og hans finske foreldre i 1686. Peder hadde bygslet plassen fire år før, av byfogd Christen Christenssøn i Christiania. - Med det samme Brattholt omtales, kan nevnes at i skogkanten ovenfor har familien Harlem sin hytte, og der har sikkert statsministeren - som er en ivrig dyrker av friluftslivet - vært mange ganger.

Trolig er Panka det eneste opprinnelige finnenavnet som ennå eksisterer i dette området av Nordmarka. Gården ligger vakkert til oppe i åslia rett nord for Myllsdammen i østenden av Mylla. Sørvest for Panka finner vi de to Karlstjerna, der det for 16 år siden ble sett en bjørn. Om det skriver den kjente bjørneforskeren, dr. philos. Kåre Elgmork (i tidsskriftet FAUNA; som utgis av Norsk Zoologisk Tidsskriftsentral i Oslo) under tittelen "Bjørn i områdene nord for Oslo

1949-1978" bl.a. følgende:

"I 1965 ble en bjørn sett på bare 10-15 meters hold ved Karlstjernet nord for Mylla. Hendelsen ble meddelt direkte til forfatteren". Det har også sin interesse å sitere videre hva Elgmork skriver: "I 1969 ble en bjørn sett på ca. 30 meters hold mellom Ugla og Steinbuseter øst for Øyangen ved Ringkollen. Også denne observasjonen ble meddelt direkte til forfatteren av det ekteparet som så bjørnen. Omtrent samtidig skal en bjørn være sett fra fly i nærheten av Mylla".

Om det er den samme bjørnen som er observert i disse tre tilfellene, er ikke godt å si. Men det dreier seg utvilsomt om streifdyr som er kommet inn i Nordmarka fra det vidstrakte skogområdet mellom Hadeland, Toten og Hurdal - der det finnes en bjørnestamme nå. I følge bjørneforskeren, universitetslektor Ivar Mysterud, kan denne stammen ha hatt tilhold i dette store området i mange år. Stammen huser også minst en utpreget slagbjørn, som ser ut til å ha spesialisert seg på å slå større dyr (to elgokser og ei kvige i 1978, ei kvige i 1980).

Ved vestenden av Mylla ligger garden Vestenden fint til i en bakkeskråning ved foten av Helgehaugen, som med sine 705 m.o.h. er den nest høyeste toppen i Oslo Nordmark. Vest for den ligger åsen Lamannshaugen (701 m.o.h.). Det var derfra den kjente friluftsmannen, dr. Just Thoner for omkring 55 år siden i klart høstvær - observerte flere tinder i Jotunheimen (tinder mellom de store fjellsjøene Bygdin og Gjende, med store Knutsholstind (2340 m) som den høyeste. Han fortalte om sitt funn i Den Norske Turistforenings årbok 1928. Nå vet vi jo at Jotunheimen også kan sees fra bilveien fra Mylladammen opp til Bislingen fjellstue, nær Bislingsflaka (691 m.o.h.) og at kanskje det beste utsynet mot Jotunheimen som finnes i Nordmarka er fra Svarttjernshøgda (717 m) som er høyeste punkt i hele Marka. Både Helgehaugen, Lamannshaugen og Svarttjernshøgda ligger i Jevnaker kommune, mens Bislingflaka tilhører Lunner.

Men tilbake til utgangspunktet som var finnebygda i traktene omkring Mylla. Nord for Mylladammen ligger de to Svea-vannene med plassen Svesvollen på vestsiden av det nordre og største vannet, som har Ristirauvfjellet som nærmeste nabo i øst. Trolig stammer disse sve-vannene fra finnetiden, og har med finnenes karakteristiske svedjebruk å gjøre. (Artikkelen er tidligere trykt i Oppland Arbeiderblad).

Utvandring frå Valdres til Amerika over Bergen. 3 del.

1880

Med Guion Linie 20/4: Ole Olsen Elthun, 21 år, husmannsson, ugift, frå Vang i Valdres.

Men Inman Linie 21/4: Knud Knudsen (Hougen) 26 år, arbeidsmann frå Vang med kone Ambjør Larsdtr. 21 år og sonen Knud 2 år.

Med Cunard Linie 27/4: Ole Christophersen Dahlgreen, 55 år, f. i Vang, skreddar, 100 kroner, budde i Sortland ved utflyttinga.

Med Inman Linie 1/5: Knud Boyesen Kvam, 20 år, husmannsson, Vang, gift.

Ingeborg Boyesdtr. Kvam, 18 år, husmannsdotter f. Vang, ugift.

Anders Olsen Kattevold, 19 år, Vang, husmannsson.

Margrethe Olsdtr. Kattevold, Vang, 23 år, husmannsdotter.

Christopher Olsen Kattevold, 11 år, Vang, husmannsson.

Ole Knudsen Thune, 34 år, Vang, tjenestedreng, ugift.

Med Allan Linie 3/5: Synneva Thorsdtr. 28 år f. i Aurdal, busett i Hafslo, gift.

Med Allan Linie 29/6: Ole Olsen Hamar, 31 år f. i Vestre Slidre, jernbanearbeidar, 100 kroner, ugift, busett i Fana ved Bergen.

1881

Med Guion Linie 24/3: Oline Andersdtr. Fladekval, tjenestejente, 20 år, f. i Nord Aurdal, husmannsdotter, ugift.

Med Inman Linie 26/4: Ole Olsen Elthun, tjenestedreng, 21 år f. i Lærdal, budde i Vang, ugift.

Guri Gulliksdtr. Vang, gardbrukardotter, 26 år, f. i Vang, ugift.

Med Amerikanske Linie 27/4: Thomas Lassesen Aarebro, husmannsson, 16 år, Aurdal, ugift.

Oline Lassesdtr. Aarebro, 19 år, Aurdal, ugift.

Anna Hansdtr. Ohnstad, husmannsdotter, 21 år, Aurdal, ugift.

Med Dominion Linie 29/4: Ole Evensen, tømmermann, "oppgiver at han kun kortere Tid vil opholde sig i Amerika i

Besøg hos Slektninger", 64 år f. i Nord Aurdal, budde i Bergen, var gift.

Med Inman Linie 4/5: Guri Andersdtr. Kvam, husmanns-datter, 21 år f. i Vang, ugift.

Ragnhild Andersdtr. Kvam (syster til Guri Andersdtr.) 22 år, f. i Vang, ugift.

Norddeutsche Lljoyd 27/9: Anders Paulsen Aasteløkken, husmannsson, 20 år, Vang, ugift.

1882

Med Allan Linie 21/6: Eline Mikkelsen, datter til jern-banearbeidar, 20 år, f. i Vang, budde i Bruvik i Sogn, ugift.

Med White Star 25/4: Gulbrand Gulbrandsen Oppdal, husmannsson, 17 år, Vang, ugift.

Berit Gulbrandsdtr. Oppdal, 24 år, Vang, ugift.

Ingeborg (uekte datter av Gulbrand Gulbrandsen Oppdal), 1 3/4 år, Vang.

Med Allan Linie 5/6: Ragnhild Perie 30 år f. i Vang, budde i Bergen, gift, "Kjørers Kone".

Med Stjerne Linie 30/6: Ivar Gulliksen Bø (Flaten), kontor-ist, 21 år f. i Vang, budde i Bergen, ugift.

Ole Hensing, amerikansk undersått, 55 år f. i Vang, busett i Wisconsin, gift.

Med White Star Linie 8/11: Iver Johnsen Tvedt, husmanns-son, 17 år, Vang i Valdres.

1883

Med Dominion Linie 29/3: Britha Haldorsdtr. Leinborg g. 66 år f. i Vang, budde i Sogndal.

Med State Linie 12/4 Nils H. Nilsen, amerikansk undersått 57 år f. i Vang, budde i Iowa, gift.

Gudbrand Gudbrandsen Opdal, husmann, 200 kroner. 62 år, med kone Ingebjør Olsdtr. 57 år f. i Vestre Slidre og sonen Ole 15 år, alle Vang i Valdres.

Med Inman Linie 13/4: Peder Eriksen (Opdal), arbeids-mann, 23 år, Vang, ugift.

Med White Star Linie 1/5: Kristoffer Andersen snekker-arbeidar 24 år f. i Vang, budde i Bergen, ugift.

Med Allan Linie 10/5: Jørgen Evensen Øie, husmann, 60 kroner, 50 år, ugift, Vang.

Anna Evensdtr. 40 år, søster til ovennevnte, ugift.

Ole N. Øie f. i Vang, barn, alder ikkje oppgitt.

Med Nederl. Amerik. Linie 22/5: Erik Olsen Strand, jernbanearbeidar, 20 kroner, 28 år f. i Nord Aurdal, budde på Voss, ugift.

Med Nordd. Lloyd 22/5: Anders Olsen, gardmann, 800 kroner, 52 år, Sør Aurdal, gift.

Med White Star Linie 7/6: Guri Olsdtr. Elthun, inderstdatter, 19 år, ugift, Vang.

Med Amerikansk linie 28/9: Anbjør Eriksdtr. Njøs, arbeidsmannskone 33 år f. i Vang, budde i Leikanger, gift, reiste med dotter Ingelev Njøs 8 år f. i Vang, budde i Leikanger.

Med Allan Linie 4/10: Gullik Johannesen Bøe, arbeidsmann, fripass, 26 år, ugift, Vang.

Ragnild Olsdtr. Bøe, g., Vang, 28 år.

John Helgesen Opdal, 27 år, Vang, ugift. Han ville berre "aflægge et Besøg i Amerika".

1884

Med Dominion Linie 14/1: Christian Olsen Sæther, arbeidsmann, 20 år, ugift frå Nord Aurdal.

Med Allan Linie 4/4: Ingri Thomasdtr. Holien, tjenestejente, 30 år, f. Vang i Valdres budde på Voss, ugift.

Med Nederl. Amerik. Linie 8/4: Ole Ingebrigtsen Eide, arbeidsmann, 50 kroner, 54 år f. Tingvoll budde i Nord Aurdal, gift. Reiste med kona Guro Larsdtr. Eide, 49 år og barnet Marie 10 år f. i Nord Aurdal.

Med White Star Linie 1/5: Nils Christof Mikkelsen Rodvang, maler, 29 år f. i Vestre Slidre, budde i Ulvik i Sogn, gift.

Med National Linie 13/6: Halvor Olsen Strand, vegarbeidar, 27 år med kona Sigrid Håkonsdtr., alder ukjent og barna: Giørond 4 år, Unni 3 år, Oline 3/4 år alle Nord Aurdal.

Med Dominion Linie 15/10: Ole Olsen Sæther, arbeidsmann, 29 år f. i Nord Aurdal, gift, budde i Skonevik.

1880 reiste det ut 13 stk, 1881 10, 1882 8, 1883 18 og 1884 12, i alt 61 utvandrarar frå Valdres over Bergen i femårsbolken 1880-1884.

"KVAR I ALL VERDA SKAL EG BYRJE LEITE . . . ?"

Når du er på jakt etter kjeldemateriale som det er rimeleg å tru kan finnast i eitt eller anna offentleg arkiv, og du ikkje veit di arme råd for kva ende du skal ta til å leite i – stats- og riksarkivmateriale og dei tusen offentlege instansar går i eitt kav for deg, og verda synest i det heile vrang og kaotisk – Da! skal du gripe til kataloganes katalog, nemleg

Norske arkivkatalogar.

Oversikt over katalogar, register, mikrofilm, kjeldeutgåver m. m. i offentlege norske arkiv.

Av Egil Nysæter.

Boka er utgitt av NAVF, Oslo 1982. Du vil finne den i nærmaste bibliotek, i universitetsbokhandlar og kanskje andre bokhandlarar med, eller du kan spørje etter den ved skranken i Riksarkivet eller i eit statsarkiv.

Boka gjev først ei kort orientering om Arkivverkets organisasjon og inndelinga i statsarkivdistrikt. Deretter blir katalogane omtala slik dei låg føre pr. 1.1.1981, først for Riksarkivet, så for kvart statsarkiv og Aust-Agder-Arkivet, og til sist kjem ei meir summarisk omtale av Jordskifteverkets kartarkiv, Stortingets arkiv, fylkeskommunearkiv, kommunearkiv og privatarkiv. Katalogane har fått identifikasjonsnummer som skal nyttast ved referansar. Boka er utstyrt med gode emne- og institusjonsregister og stadnamnregister.

Vi finn det her høveleg også å minne om den framifrå handboka

Arkivkunnskap Statsarkiva

av Alf Kili, NAVF 1969.

som gjev grundig omtale av og grei inngang til kjeldematerialet i statsarkiva.

KJELDEKOPIAR OG HJELPEMIDDEL PÅ LESESALEN OG I EKSPEDISJONEN

(Tilgjengeleg i heile opningstida til lesesalen utan førehandstinging)

Merk:

papirkopi = innbundne fotostat-kopiar

kort = mikrofotografi på kort, leseapparat på pultane

film = mikrofotografi på filmrullar, leseapparat bak skjermen på lesesalen

FOLKETELJINGAR, MANNTAL

- Prestanes og futanes manntal 1664-66 (papirkopi)

- Register til manntala 1664-66 for Asker og Bærum (databehandla, papirutskrift)

- Manntalet 1701 (papirkopi)

- Folketeljinga 1801,

a) edb-utgåve (kort) b) papirkopi

- Folketeljinga 1875 for Kristiania (kort)

- Hovud- og kretslistor for folketeljinga 1891 (papirkopi)
- Folketeljinga for Dovre 1900 (databehandla, papirutskrift)

JORDEBØKER, SKATTELISTER,

MATRIKLAR

- Statthaldararkivets jordebøker 1624-26 med Oslo kapitels jordebok 1595 (papirkopi)
- Skattematrikkelen 1647 (trykt)
- Matriklane 1836, 1838, 1886, 1903-08 (trykte)
- Sølvskaften 1816, kopi av arkivet til Noregs Bank (film)

KYRKJEBØKER

- Kyrkjebøkene for Oslo statsarkivdistrikt (kort og film, dei eldste - fram til ca. 1815 - også i papirkopi)
- Kyrkjebøker frå resten av landet fram til ca 1870-80 (film)
- Databehandla register til kyrkjebøkene for Asker og Bærum 1736-1815 (papirutskrift)

SKIFTEPROTOKOLLAR, TING-

BØKER, PANTEBØKER

- Ein del skifteprotokollar, tingbøker og pantebøker frå andre statsarkivdistrikt enn Oslo (film)
- Kortregister over skifteprotokollar frå Oslo statsarkivdistrikt
- Kortregister over eldre tingbøker for Østfold

EMIGRANTLISTER

- Emigrantprotokollar frå Bergen, a) 1874-1900 (film) b) databehandla 1874-1924 (kort)
- Emigrantprotokollar frå Kristiansand 1875-1900 (film)
- Emigrantprotokollar frå Trondheim 1867-1900 (film)
- Emigrantskip som kom til Quebec 1865-74 (film, må reservestast før kl. 1530)

BØKER OG TIDSSKRIFT

- Bygdebøker m. m. ordna fylkesvis og alfabetisk på kommune innan fylket
- Biografiske og genealogiske oppslagsbøker og tidsskrift
- Ei mengd handbøker, oppslagsverk, kjeldeutgåver, lovsamlingar m. m.
- "Tidsskriftkrok" i ekspedisjonen

YMSE

- Oslo adressebok 1888-1900 (databehandla utgåve, kort) (også i original, trykt utgåve til 1986)
- Amtmennenes 5-årsberetningar (film)
- Filmar frå det danske riksarkivet

Sjå elles Norske arkivkatalogar av Egil Nysæter (Oslo, NAVF, 1982) omtala annan stad i bladet.

Eller spør ved skranken!

Kjelde:

Arkivmagasinet nr. 1 for 1987, informasjon frå Riksarkivet.

En fjerding i Stabo 1685....

Kiendis Jeg Vnderskrefne Niels Christophersen Vice Pastor til Eger Menighed og boende paa Nedre Hoen paa Eger, det ieg af Welberaad Hue, tillige med min Hustruis Annichen Winters giffuen Villie og tilladelse, ved dette mid udgifne Brefts Krafft, hermed selger skiøder og Afhender fra mig min hustru Børn og Arfuinger, og det til Erlig og Velforstandige Mand Halfuor Pouelsen hans Kiere hustru Børn og Arfuinger En fierding skyld uden Bøxel i hans paaboende gaard Stabue paa Touten i Hof sogns Prestegield, huilcken Fierdings Skyld mine Sal. forEldre werit Eiende, og min Broder Elias Christophersen wed Arf tilfalden og ieg mig det igien af hannem tilforhandlet, huorfore Jeg for mig og mine Arfuinger bemte. Halfuor Polsen og hans Arfuinger det fuldkommeligen hiembler og tilstaar med ald dend herlighed dertil hør og bør og af arilds tiid fult det Vere sig udj Ager og Eng, schoug og Mark, intet undtagende, som hand og hans Arfuinger af mig og mine Arfuinger til Odel og Eie angerløst og upaataalt til Euig tiid schal følge Nyde bruge og beholde - huorfore Jeg for huer Mands tiltale skal were og bliffue hans faste hiemmel og hafr hand mig efter wenlig forEning Wel fornøyet og betalt med 20 rdr, saa ieg her effter dags ey for mig og mine Kiender mig for mig og mine nogen lod deel eller Ret dertil at hafue i nogen maade, mens følge bemte. Halfuor Pouelsen hans hustru børn og arfuinger som forschrevet staar, Saaledis V-brødelig holdis skal haffuer Jeg dette med Egen hand Vnderschrefuit og Signete hostrygt og Venlig ombedet min Kiære Broder Elias Christophersen saa og min Kiære Suoger Knud Winter dette med deris Naufne herveden Vilde bekrefte med mig Saaledis i Saandhed at Vere; Datum Hoen d. 17 Februarij Ao. 1685.

Niels Christophersen m.m. (L.S.), Elias Christophersen (L. S.). Efter begier til Vitterlighed Knud Winter (L. S.).

Anno 1695 d. 5 Martij, er dette til Tinge publiceret og udj Protocollen indført Test. Michael von Schønberg m.p.p.

Originaldokumentet er på Toten Museum.

Svar på tidligere spørsmål

Spørsmål nr. 120

Per Bjørnerud, Oslo, har sendt oss et brev han har fått fra Hilde Sorgendal, Lillehammer, og fra dette siterer vi:

Mine slektsopptegnelser starter med at "Jørgen Fredrik Copler hadde to døtre, Anne Lisbeth og Boel". Anne Lisbeth er min stammor. Disse 2 fikk hver sin del av farens gård, Hammer, som tidligere tilhørte en velkjent eiendomsbesitter, oberst Georg Reichwein. Copler skal etter sigende være kommet fra Tyskland som yrkesutøver, men såvidt jeg vet er det ingen som vet noe mere om ham, heller ikke hvem han var gift med.

Disse to søstre giftet seg med hver sin bror, hhv. Kristen og Ole Larsen fra gården Nyhus like utenfor byen. Boel og hennes første mann fikk to døtre hvis skjebne er ukjent. Senere giftet hun seg med Kristian Pedersen Møller og foruten datteren Katarina Marie hadde de sønnene Ambrosius f. 1729, Petter f. 1732 og Jørgen Fredrik f. 1737. Dessuten en datter til, Jorin eller Jøria.

Da gården Hammer ble delt fikk de navnene Lillehammer (eller Hammer) og Sorgendal. Sorgendal ble i 1880 delt mellom to brødre, hvorav den ene var min farfar. Hans gård fikk navnet Øvergaard.

Hammer gård gikk ut av familien etter at den ene av de mange sønnesønnene til Anne Lisbeth giftet seg med datter av Ambrosius Møller, Ingeborg, og overtok gården. Deres etterkommer, Fredrik Hammer solgte gården til Lillehammer kommune i 1850.

Så håper jeg at disse opplysningene kan være til nytte. Hilsen Hilde Sorgendal Sem, Lillehammer.

Spørsmål nr. 122

Først vil jeg sitere fra et manus om prestene i Gran av justisråd Hammer, funnet i hans samlinger:

"Tha Magister Amund kom fra Thydskland udi Biskop Mogens Thidh j Hammer bleff hand for til en Sogne-Præst på Ringeriget, the det var ther en Ennke j samme Gield med

Nafn Ragne Halffuordsdaater. Hun haffde en ung Pige til Daater ved Nafn Kirsten Olsdaater, huilken samme M. Amund thog thil sin Nøgle-Pige och ther hun haffde været nogen stund j hans thieneste besoff hand hende og ther forne(vnte) M. Amund blev kallit thil en Sogneprest paa Gran blev forne. Kirsten Olsdater ther hands Raadsquinde i mange Aar och afflig 7 Børn med hannem. Siden dereffter gav hand hende udi Ecteskab med enn dannemand ved nafn Peder Rolffsønn boende paa Morstad..." Den eldste datteren giftet han bort til Gundmund Hillen. Faren hadde (med et visst humor?) kalt henne Magdalen. Sitat slutt. - Anerekka blir da slik:

Ole gm Ragne Halvorsdtr. Ringerike

Amund Ellingsen d. 1573 ikke gm Kirsten Olsdtr.

Magdalene Amundsdr. d etter 1593 gm Gudmund Hilden

Hans Amundsen Hilden gm ?

Mallene Hansdtr. f. ca. 1615 gm Hoffuer Jansen Nes f.

ca. 1614

Anders Hovelsen Nes skifte 16/12 1701 gm Aase Andersdtr.
Deres barn ved skiftet:

Hovel Andersen 1679-1742 (kjøpte Stastad i 1729)

Hans Andersen ca. 1680-

Marthe Andersdtr. ca. 1683-

Kari Andersdtr. ca. 1691-

Anne Andersdtr. ca. 1694- gm Ole Johan Seierstad

Magdalena Andersdtr. ca. 1697-

Med Hilsen Gunvor Hilden, 2760 Brandbu.

NYE SPØRSMÅL

Spørsmål nr. 130

Hvem var Ole Mikkelsen 39 år og Peder Mikkelsen 37 år som begge var gardbrukere på Prestesæter i 1666. Var de av finneslekt? Kunne de være barn av Mikkell Pedersen som er nevnt på Toten i 1650?

Ole Mikkelsen ca. 1627-1697 ble gift med Goro Olsdtr. ca. 1637-1702, de overtok Prestesæter og fikk seks barn: Povel, Ole, Peder, Kirsti, Siri og Berte.

Peder Mikkelsen ca. 1629-1703 gm Berte Olsdtr. ca. 1627-1705 overtok Morterud. Barn: Kari, Peder, Berte, Paul og Christen.

Som en ser var konene til disse to begge Olsdøtre, og det kan da være et spørsmål om de var døtre av Ole Olsen som bodde på Prestesæter 1666 og var 72 år gammel.

Med hilsen Pål Prestesæter, Bøverbru.

Spørsmål nr. 131

Spørsmål vedrørende min slekt fra Toten.

1). Torkild Olsen Annekstad død 1760, 67 år giftet seg 2. gang 11/11 1719 m. Gunild Timandsdtr. Tosås, død 1738, 60 1/2 år. Det har ikke lyktes meg å finne Gunild Timandsdatter Tosås under Tåsås. Kan hun være datter av Timand Bjørnsen (f. ca. 1599) i Myren? Har også kommet over en Peder Tidemandsen Lille Tåsås senere Finstad f. ca. 1664 død 1717 g. 10/10 1697 m. Siri Olsdatter Prestesæter f. ca. 1665. Kan det være en bror, om Timand og Tidemand er samme person? Timandnavnet er lite brukt på Toten, og Timand Myren er vel en av de få aktuelle, men bevis mangler.

2). Jon Andersen Eriksrud død 1726, 80 år, gift 2. gang 4/11 1711 med Inger Halvorsdtr. Halvorsrud ved vielsen. (H.H. Neumann nevner noe om "Snipstad"), død 1754, 64 1/2 år på Huseby. Hun ble gift om 10/6 1727 med Ole Nilsen Huseby. Hvem var hun?

3). Ole Pedersen Flikkeshaug død 1752, 58 år, gift 5/2 1718 med Anne Jensdtr. død 1779, 78 år, Ole's foreldre var: Peder -- og Siri Jørgensdtr. Flikkeshaug død 1745, 65 år. Hvem var Ole Pedersen og hans far?

4). Anders Pedersen Hammerstad død 1742, 90 år, gift med Berit Knudsdtr. død 1713, 63 år og 2 måneder. Hvem var hun.

Er takknemlig for svar og gjerne gjennom tidsskriftet.
Med vennlig hilsen Elisabeth Stedje, 3340 Åmot.

Spørsmål nr. 132

Ole Gabrielsen Stensli og hustru Ane Jensdatter fra Flikkeshaug døper i 1796 en sønn Brede. Husmann Even Pedersen Andersgårdstuen og hustru Berte Olsdtr. døper så i 1806 også en sønn Brede. Dette er faktisk de to første Brede som døpes på Toten etter 1695. Berte Olsdtr. var 26 år i 1801 iflg. folketellingen, og Even og Berte bodde begge i Stensli da de i 1800 giftet seg. Deres barn døpes: Agnete 1801, Peder

1804, Brede 1806, Ole 1810, Martin 1810, 1815 og 1821. Even var av gammel Stensli-slekt, og han var 1800 enkemann etter Anne Sevaldsdatter. Et studium av fadderne sannsynliggjør at Berte var innflytter til Toten. Valget av døpenavn Brede før Ole er da kanskje et spor. Spørsmål: I hvilke områder av Vestoppland eller Mjøstraktene var navnet Brede i bruk på 1700-tallet?

Med hilsen: John F. Jacobsen, Rektorhaugen 47, 0876 Oslo 8.

Svar: I følge folketellinga for Christians Amt (Oppland fylke) fra 1801 bodde der følgende som het Brede, nemlig: Brede Amundsen Forset, Gausdal, 84 år, Brede Hansen Haagenstad, Jevnaker 11 år, Brede Larsen Grefsen, Gran, 23 år, Brede Olsen Stenslie, Toten, 4 år. - Men går vi til den tilsvarende folketellinga for Hedemarkens amt, så blir bildet et annet for der bodde det i 1801 ikke mindre enn 76 personer som het Brede, av disse 44 i Grue, 12 i Hoff og ellers spredt over flere bygder. Så Grue var i 1801 den største "Brede"-bygda i Oppland og Hedmark.

Spørsmål nr. 133

I 1751 giftet Jørun Nilsdatter Hougsrud seg med Ole Simensen fra Skaranseter i Sør Aurdal. Han kjøpte Storødegården samme år. Kan noen hjelpe meg med opplysninger om hvem som var hans mor eller hvem som var hennes foreldre? - Hilsen Ingeborg Elsrud, Holmenkollvn. 32F, 0376 Oslo 3.

Spørsmål nr. 134

Hvem var foreldrene til Marte Andersdtr. Hågenstad, Toten gift med Hans Persen Kraby, senere Gaarder, 1716-1773? De ble gift 10.4.1743. Marte Andersdatter er ved sin død i 1796 nevnt som 80 år gammel, altså født 1716. Dette kan ikke stemme, da hun hadde barn født fra 1743 til 1762. Hvis hun skulle være født i 1716, så ville hun vært 46 år i 1762 da hun fikk sønnen Mads. Hun burde vel heller ha vært født et sted mellom 1718/19 og 1725. - Er det noen som kanskje vet noe mer enn jeg om hennes slekt, så ville jeg være takknemlig for et svar.

Per Bjørnerud, Erling Michelsensv. 24D, 1061, Oslo 10.

**Små eller store hendelser
— les om dem i**

Hadeland

— DIN EGEN LOKALAVIS —

TURKJØRING

på inn- og utland.
utføres med de mest moderne og komfortable busser.
Godstransport — rimelig, sikker og hurtig.

Kontakt oss om Deres transportbehov.

**Ta vare på tradisjonen —
benytt distriktets eget
forsikringsselskap**

**FORSIKRINGSSKAPET
FOR DEG SOM VIL HA ALLE
FORSIKRINGER PÅ DET
STEDET DU BOR**

**SKADEFORSIKRING
BILFORSIKRING
LIVSFORSIKRING
PENSJONSFORSIKRING**

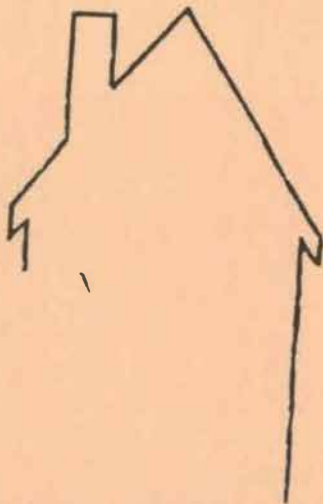
**GJENSIDIGE
Forsikring**

**Valdres Brannkasse
Vestoppland Gjensidige
Hadeland Gjensidige**

Brannkasse

VI TAR VARE
PÅ DAGENS
VERDIER

VESTOPPLAND SLEKTS
HISTORIELAG TAR VARE
PÅ HISTORISKE VERDIER

GRAN
SPAREBANK
— selvsølgelig!

Ny topprente
på DnC Honnørkonto:

12%
fra
30.000

Dagens glade nyhet!

DnC øker Honnørrenten.

Nå får du hele tolv prosent på pengene dine.

Allerede fra du har 30 000 på kontoen.

For lavere beløp er renten ni prosent.

DnC Honnørkonto er en brukskonto med skikkelig sparerente.

«Lønnskonto» og sparekonto i ett.

DnC